

Rapportage Transformatie Basisondersteuning Amaryllis, van individueel naar collectief Leeuwarden 2023

Paula Veldman, Stichting Amaryllis

Marja Levy en Jolanda Tuinstra, Lectoraat Sociale Kwaliteit NHL Stenden Hogeschool

Studenten NHL Stenden Hogeschool en Hazehogeschool Groningen

14 december 2023

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Het onderzoek	4
2.1. Aanleiding	4
2.2. Onderzoeksvraag	4
2.3. Aanpak van het onderzoek	5
3. Resultaten	7
3.1. Kwantitatief onderzoek	7
3.2. Kwalitatief onderzoek	11
3.3. Bevindingen interviews bekeken in het licht van Sociale Kwaliteit	16
4. Conclusie	19
5. Tien verhalen van bewoners	20
6. Bronnenlijst	31

1. Inleiding

Amaryllis is de organisatie voor sociaal werk en welzijn in de gemeente Leeuwarden. Sinds 2021 voert Amaryllis, in samenwerking met Incluzio, de opdracht Basisondersteuning voor de gemeente Leeuwarden uit.

In 2021 is Amaryllis, in afstemming met de gemeente, gestart met collectief werken, de transformatie van het bieden van eerst alleen individuele ondersteuning naar meer inzet van groepsgerichte ondersteuning. Om inzicht te krijgen in de betekenis en het effect van groepsgerichte ondersteuning voor de bewoners, onderzoekt Amaryllis jaarlijks de centrale onderzoeksvraag: Wat is het effect van groepsgerichte ondersteuning bij Amaryllis voor bewoners? Het onderzoek wordt gedaan in samenwerking met het Lectoraat Sociale Kwaliteit van NHL Stenden Hogeschool en studenten die stage lopen bij Amaryllis. Jaarlijks worden de inzichten beschreven in een onderzoeksrapport. De tussentijdse inzichten geven input om de transformatie van individueel naar collectief werken verder vorm te geven.

Dit is de derde rapportage. Deze rapportage laat de resultaten en de ervaringen van bewoners zien over het jaar 2023. Eind 2024 volgt een rapportage over de periode 2021- 2024.

Heeft u de eerste twee rapportages gemist en wilt u ze teruglezen? Dat kan via de website van Amaryllis: [Rapportage Transformatie Basisondersteuning Leeuwarden 2021, van individueel naar collectief](#) en [Rapportage Transformatie Basisondersteuning Amaryllis, van individueel naar collectief Leeuwarden 2022](#).

LEESWIJZER

Hoofdstuk 2 geeft eerst informatie over de achtergrond van de overstap van individuele ondersteuning naar groepsgerichte ondersteuning en over het onderzoek. Vervolgens wordt het onderzoek over 2023 toegelicht: de onderzoeksvraag en de aanpak.

Hoofdstuk 3 toont de resultaten van het kwantitatieve en het kwalitatieve onderzoek en de waardevolle elementen van groepsgerichte ondersteuning in het licht van het raamwerk van Sociale Kwaliteit.

Hoofdstuk 4 bevat de conclusies.

Hoofdstuk 5 bevat de tien verhalen van de bewoners, de verhalen van dit onderzoek.

2. Het onderzoek

2.1. Aanleiding

Voor de start van de opdracht Basisondersteuning in 2021 heeft Amaryllis onderzocht hoe zij efficiënter en effectiever kan werken, zodat zij zo veel en zo goed mogelijk inwoners van de gemeente Leeuwarden kan ondersteunen. We zien de landelijke ontwikkelingen rondom de groei van ondersteuningsvragen, onder andere rondom bestaanszekerheid, armoede, jeugd en jongeren, de vergrijzing en tegelijkertijd de arbeidsmarkt die krappert wordt. Om hier op tijd op in te spelen en een vitale organisatie te blijven, heeft Amaryllis onderzocht wat hiervoor een goede manier van werken is. Amaryllis heeft gekeken naar wat in de literatuur beschreven staat over collectief werken en naar wat de ervaringen elders in het land zijn en heeft de keuze gemaakt om in 2021 te starten met collectief werken.

Met collectief werken bedoelen we ondersteuning bieden in een groep. Sommige bewoners hadden voorheen alleen individuele ondersteuning en sommige namen ook deel aan dagbesteding. De bewoners waren niet gewend om ondersteuning in een groep te krijgen.

Op basis van de literatuur en de opgedane ervaringen, is de verwachting van Amaryllis dat collectief werken niet alleen van waarde is voor Amaryllis maar vooral ook voor de bewoners. De verwachting is dat de bewoners onderling meer contact maken, dat hun netwerk vergroot wordt, dat ze ervaringen met elkaar delen en van elkaar leren, dat ze van betekenis voor elkaar kunnen zijn en niet meer afhankelijk zijn van (alleen) professionals.

Om te volgen wat het effect en de waarde van de ondersteuning in een groep voor de bewoners is, heeft Amaryllis het Lectoraat Sociale Kwaliteit van NHL Stenden Hogeschool gevraagd om gedurende vier jaar, van 2021 tot en met 2024, elk jaar te onderzoeken:

Wat is het effect van groepsgerichte ondersteuning bij Amaryllis voor bewoners?

De transformatie van individueel naar collectief werken, is ook één van de gemeentelijke Kritieke Prestatie Indicatoren (KPI's) van Amaryllis voor de periode 2021 tot en met 2024.

2.2. Onderzoeksvraag

De hoofdvraag van het onderzoek is:

Wat is het effect van groepsgerichte ondersteuning bij Amaryllis voor bewoners?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden, wilden we weten:

- Welke ondersteuning iemand had (individueel en/of in een groep);
- Hoe iemand bij de groep kwam;
- Wat dacht of voelde iemand die voor het eerst bij een groep kwam;
- Hoe het voor de deelnemer was dat de ondersteuning in een groep was (wat de waarde van de groep voor de deelnemer was, ten opzichte van individuele ondersteuning);
- Wat het grootste verschil voor de deelnemer was tussen de ondersteuning in een groep en alleen individuele ondersteuning;
- Wat iemand geleerd heeft in de groep;
- Welk moment in de groep voor de deelnemer waardevol was;
- Wat iemand het meest zou missen aan de groep;
- Wat de mensen in de omgeving van de deelnemer vonden (was de deelnemer veranderd?);
- Of de deelnemer eigen talenten en kwaliteiten in de groep heeft kunnen laten zien (wederkerigheid);
- Wat de deelnemer van de rol van de sociaal werker in de groep vond;
- Of er ook andere professionals aanwezig waren bij de groep;
- Wat de tips en toetsen voor de ondersteuning in de groep waren.

2.3. Aanpak van het onderzoek

Om inzicht te krijgen in de betekenis en het effect van ondersteuning in een groep bij Amaryllis, hebben we een onderzoek uitgevoerd met een kwantitatief en een kwalitatief deel.

2.3.1. Kwantitatief onderzoek

We laten zien hoeveel bewoners ondersteuning van Amaryllis in een groep hebben gekregen in 2023. Om dat te laten zien hebben we in 2021 en 2022 gebruik gemaakt van producten in MensCentraal, het registratiesysteem van Amaryllis. De registratie van de producten per bewoner bleek veel administratieve last voor de sociaal werkers te zijn. Om die reden heeft Amaryllis, in afstemming met de gemeente Leeuwarden, ervoor gekozen om vanaf 2023 de groepen op een andere manier in kaart te brengen, namelijk via een inventarisatie, één keer per kwartaal. Dit betekent dat de sociaal werkers geen producten meer per bewoner registreren maar één keer per kwartaal een vragenlijst invullen.

Amaryllis heeft daarvoor een vragenlijst opgesteld met tiental vragen. Deze vragenlijst is via een link naar alle wijk- en dorps teams van Amaryllis gestuurd. De sociaal werkers die de groepen begeleiden, hebben elk kwartaal de vragenlijst per groep via de ontvangen link ingevuld. Dat was gemiddeld 5 minuten werk. De antwoorden van de vragenlijst zijn beschikbaar gemaakt in PowerBI, een rapportagetool waar Amaryllis gebruik van maakt.

Om een beeld te geven van de gestelde vragen tijdens de inventarisatie, voegen we deze toe. De vragen hebben meerkeuze antwoorden, deze voegen we hier niet toe.

- In welk wijk-/ dorps gebied wordt de groep begeleid?
- Op welke bewoners richt de groep zich? (eigen wijk-/ dorps team; meerdere wijk-/ dorps teams; gemeente-/ stads breed)
- Wie wordt betrokken bij de begeleiding van de groep?
- Welk leefgebied van 'Wat telt' volwassenen en jeugd is het meest van toepassing op de ondersteuning die geboden wordt in de groep?
- Hoeveel bewoners komen gemiddeld per keer bij de groep?
- Hoe verhoudt de vraag van bewoners voor deelname aan de groep zich ten opzichte van het aanbod? (Is er nog ruimte voor nieuwe bewoners in de groep, zijn er precies zoveel bewoners als er in de groep aan ruimte is, zijn er te veel bewoners in de groep of is er geen plek meer in de groep?)
- Hoe vaak is er een groepsbijeenkomst?
- Hoe is de samenstelling van de groep? (gesloten: vaste groep bewoners, met of zonder vast programma of open: doorlopend in- en uitstroom mogelijk)

In de inventarisatie zijn alleen de groepen meegenomen die begeleid werden door een sociaal werker. Binnen Amaryllis zijn er ook groepen die begeleid of gecoördineerd worden door jongerenwerkers en activiteitencoördinatoren. Deze groepen zijn niet meegenomen in de inventarisatie, omdat we in het begin van het meerjarige onderzoek de focus hadden op de transformatie van de ondersteuning die geboden werd door de sociaal werkers.

Binnen de groepen die door de sociaal werkers werden begeleid zijn alle bewoners die deelnemen aan een groep meegenomen in de inventarisatie.

De resultaten zijn elk kwartaal geanalyseerd en besproken met de vakgroep **Collectief werken**. Deze vakgroep is in juni 2022 opgericht met als doel de kwaliteit van de ondersteuning in een groep te vergroten. Het is een platform waar vanuit elk team van Amaryllis een vertegenwoordiger aansluit: een sociaal werker van elk wijk- en dorps team, een jongerenwerker, een opbouwwerker en een adviseur van team vrijwilligerswerk, een teammanager die voorzitter is, ondersteund door een beleidsadviseur.

Bij de analyse van de resultaten werd vooral gekeken naar het aantal bewoners dat deel heeft genomen aan de groepen, of de groepen vol waren of dat er nog ruimte in de groep was. Daarnaast werd ook gekeken of de groepen alleen door de sociaal werkers werden begeleid of ook samen met anderen, intern en extern. Intern: bijvoorbeeld een samenwerking tussen twee sociaal werkers van verschillende wijk- of dorps teams of een sociaal werker samen met een jongerenwerker en/of activiteitencoördinator. Extern: bijvoorbeeld een sociaal werker samen met een praktijkondersteuner van de huisarts, of samen met een bewoner of een ervaringsdeskundige.

Ook werd er gekeken of de groepen passend waren bij de ondersteuningsvragen van bewoners. Daarvoor werd gebruik gemaakt van de data uit het registratiesysteem MensCentraal. Bewoners die ondersteuning van Amaryllis ontvangen, hebben een ondersteuningsplan. In het ondersteuningsplan staat wat het perspectief van

de bewoner is en aan welke doelen gewerkt wordt. Elk doel is gekoppeld aan een leefgebied. Amaryllis gebruikt de leefgebieden van 'Wat telt', ontwikkeld door Movisie, gemeenten en wijkteams Eindhoven en Utrecht (2019). In PowerBI, de rapportagetool waar Amaryllis gebruik van maakt, is onder andere te zien wat het aantal doelen per leefgebied is, in welk wijk- of dorpsgebied de bewoner woont en wat de leeftijd van de bewoners is. Ook zien we de ontwikkelingen op de verschillende leefgebieden.

Het kwantitatieve onderzoeksdeel is uitgevoerd door Amaryllis.

2.3.2. Kwalitatief onderzoek

Om de betekenis van de ondersteuning in een groep voor de bewoners in beeld te krijgen, hebben we verhalen van bewoners opgehaald. De verhalen hebben we opgehaald met interviews die afgenomen zijn door studenten op basis van een vragenlijst.

Deelnemers

De vakgroep *Collectief werken* van Amaryllis is gevraagd om een selectie te maken van een aantal nieuwe groepen, of groepen waarvan nog niet eerder bewoners geïnterviewd zijn in het kader van dit onderzoek. Vervolgens is aan de deelnemende bewoners van de geselecteerde groepen gevraagd wie wil meedoen aan een interview.

Meetinstrument en uitvoering

We hebben eerst een vragenlijst opgesteld met vragen over bijvoorbeeld de waarde van groepsgerichte ondersteuning, het ervaren verschil met individuele ondersteuning, waardevolle momenten in de groep, wat de bewoners geleerd hebben en vragen over positieve en verbeterpunten voor de groep. Zie voor de gehele inhoud van de vragenlijst paragraaf 2.2.

In september 2023 hebben we alle studenten die stage lopen bij een wijk- of dorpteam van Amaryllis gevraagd om mee te doen bij de uitvoering van dit onderzoek. Studenten die meededen, waren van NHL Stenden Hogeschool Leeuwarden en Hanzehogeschool Groningen van de opleidingen Social work en Pedagogiek. De studenten hebben als voorbereiding op het onderzoek twee trainingen gevolgd van een docent-onderzoeker van het Lectoraat Sociale Kwaliteit NHL Stenden Hogeschool in samenwerking met een beleidsadviseur van Amaryllis. In deze trainingen hebben ze een toelichting gekregen op de opdracht van Amaryllis en het doel van het onderzoek. Ze hebben onder andere geoefend met het afnemen van een interview en op basis van de opgehaalde informatie een verhaal te schrijven. Het uitgangspunt was dat de studenten contact maken met de bewoners, dat ze doorvragen en achterhalen wat de waarde, de betekenis van de ondersteuning in een groep is. Ook werd aandacht besteed aan het vastleggen van het verhaal, privacy en het gebruik van beeldmateriaal.

De studenten hebben de gegevens van de geïnteresseerde bewoners ontvangen en afspraken gemaakt om hen te interviewen. Ze hebben ook interviews afgenomen met de sociaal werkers die de groepen begeleiden waar de geïnterviewde bewoners aan deelnemen. Op deze manier kon onderzocht worden welk beeld sociaal werkers hebben van de betekenis van de groepsgerichte ondersteuning.

De studenten hebben op basis van elk afgenomen interview een verslag geschreven, het verhaal van de geïnterviewde bewoner.

In totaal hebben de studenten tien bewoners gesproken en tien verhalen geschreven. Deze verhalen zijn toegevoegd aan het einde van de rapportage. De namen van de bewoners zijn fictief, zodat niet te herleiden is van welke bewoners de verhalen afkomstig zijn. Alle gebruikte foto's in deze rapportage zijn afkomstig van de beeldbank van Amaryllis waar verschillende inwoners van gemeente Leeuwarden en medewerkers van Amaryllis aan mee hebben gewerkt. De personen op de getoonde foto's zijn niet specifiek voor deze rapportage gefotografeerd en horen niet bij het verhaal. Het kan zijn dat per toeval een geïnterviewde bewoner en/of medewerker van Amaryllis, die in de beeldbank van Amaryllis staat, past bij het verhaal.

Analyse

We hebben alle verhalen en ingevulde vragenlijsten geanalyseerd door middel van horizontale vergelijking om te zien wat het effect van de ondersteuning in een groep is. Onder 'effect' verstaan we 'de betekenis', de 'waarde' van de groepsgerichte ondersteuning voor de bewoner. De analyse hebben we zowel vanuit het perspectief van de bewoner als vanuit het perspectief van de sociaal werker gedaan.

De analyse is gedaan door een docent-onderzoeker van het Lectoraat Sociale Kwaliteit NHL Stenden Hogeschool in samenwerking met een beleidsadviseur van Amaryllis.

3. Resultaten

In dit hoofdstuk volgen de resultaten die uit het onderzoek zijn gekomen. We laten de cijfers zien die elk kwartaal zijn opgehaald en de effecten van de cijfers op het proces rondom collectief werken binnen Amaryllis. Naast de cijfers laten we ook zien wat er uit de interviews met de bewoners en de interviews met de sociaal werkers is gekomen.

3.1. Kwantitatief onderzoek

Binnen Amaryllis worden meerdere groepen georganiseerd. In deze rapportage laten we alleen de cijfers zien van de groepen die door sociaal werkers georganiseerd zijn.

De volledige cijfers staan in PowerBI, de rapportagetool dat Amaryllis gebruikt. In PowerBI zijn verschillende interactieve grafieken. Het is mogelijk om een verdieping op de cijfers te zien door de gewenste informatie te selecteren, bijvoorbeeld een verdieping op de groepen in één team, het aantal bewoners per groep en per kwartaal. Een aantal medewerkers van gemeente Leeuwarden heeft toegang tot deze informatie uit PowerBI. Voor deze rapportage is er een selectie gemaakt van een aantal relevantie grafieken.

Op dit moment beschikt Amaryllis van cijfers uit PowerBI van kwartaal 1 t/m 3 van 2023. De cijfers van het vierde kwartaal worden pas na 31 december 2023 opgehaald, pas na het maken van deze rapportage. De cijfers van het vierde kwartaal van 2023 worden meegenomen in het jaarverslag over 2023 die vóór 1 juni 2024 beschikbaar is. De medewerkers van de gemeente Leeuwarden die toegang tot de rapportage uit PowerBI hebben, kunnen al in januari 2024 de cijfers van het vierde kwartaal van 2023 zien.

Aantal groepen

In het eerste kwartaal zijn 51 groepen georganiseerd, in het tweede kwartaal 53 groepen en in het derde kwartaal 47 groepen. De reden dat in het derde kwartaal minder groepen zijn dan in de eerste twee kwartalen is, omdat het derde kwartaal in de zomervakantie valt.

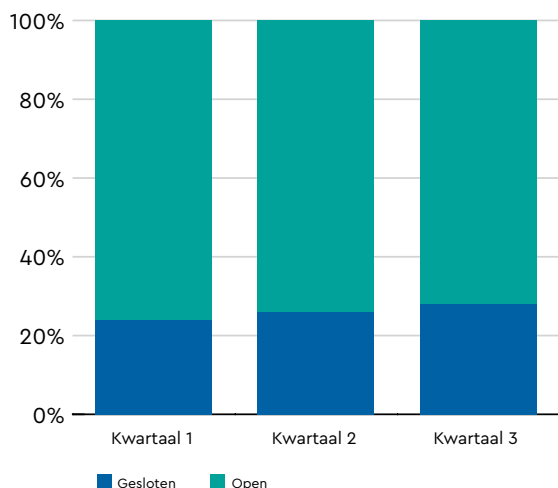
Als we deze groepen verder analyseren dat zien we dat sommige groepen zijn georganiseerd alleen in één kwartaal, en sommige groepen in twee of drie kwartalen. Sommige groepen hebben een vast programma, bijvoorbeeld van acht bijeenkomsten. Deze groepen worden één of meerdere keren per jaar aangeboden, bijvoorbeeld één keer per kwartaal in één team en in een ander kwartaal in een ander team.

Sommige groepen zijn structureel en doorlopend. Dit betekent dat deze groepen doorlopen van het ene kwartaal naar het andere kwartaal, er is in- en uitstroom van bewoners op elk moment mogelijk.

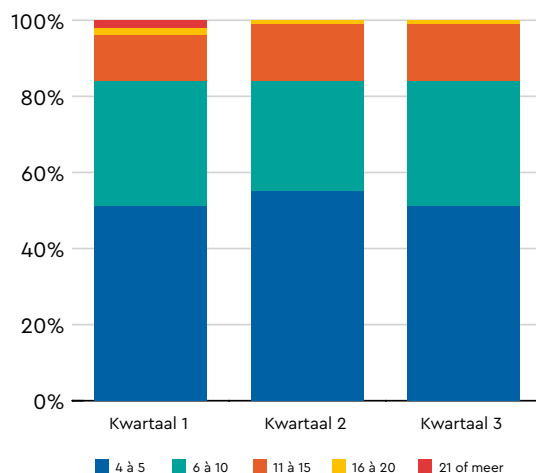
Als we alleen de unieke groepen die in de eerste drie kwartalen van 2023 zijn georganiseerd bij elkaar optellen, dus als we de groepen die doorlopen naar een ander kwartaal alleen één keer meetellen, dan komen we op 70 groepen.

De samenstelling van de groep

Amaryllis heeft open en gesloten groepen. Onder gesloten groepen verstaat Amaryllis de groepen met een vast programma en/of een vaste groep bewoners. De open groepen zijn de groepen waarbij in- en uitstroom op elk moment van het jaar mogelijk is.

Figuur 1: Samenstelling groepen in 2023

Figuur 2: Aantal deelnemers in groepen in 2023

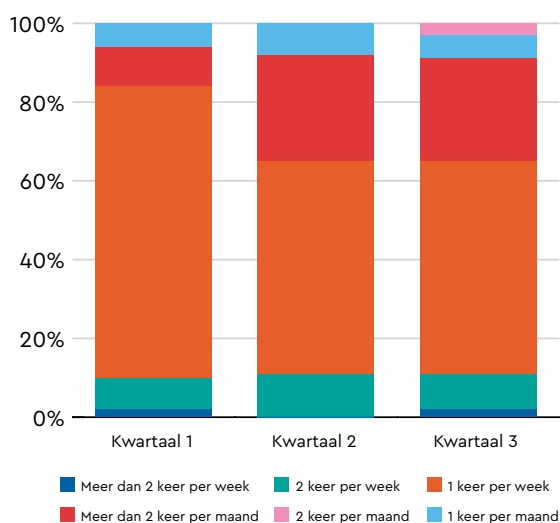
In figuur 1 zien we het aantal open en gesloten groepen per kwartaal. In het eerste kwartaal van 2023 was 24% van de groepen gesloten, in het derde kwartaal 28%, een lichte stijging. Dat komt omdat Amaryllis meer trainingen aanbiedt, zoals de Scheidingsatlas en de budgetcursus. De rest van de groepen is open.

Gemiddeld de helft van de groepen is klein, met 4-5 deelnemers, gemiddeld 32% van de groepen heeft 6 á 10 deelnemers, gemiddeld 15% van de groepen heeft 11 á 15 deelnemers en twee groepen heeft meer dan 15 deelnemers en twee groepen zelfs meer dan 21 deelnemers. Dit is terug te zien in figuur 2.

Als we het gemiddelde aantal deelnemers per kwartaal willen berekenen, dan vermenigvuldigen we het aantal groepen met de gemiddelde grootte van de groep. We komen op gemiddeld 370 deelnemers in het eerste kwartaal, 372 in het tweede kwartaal en 340 deelnemers in het derde kwartaal. Sommige bewoners zijn langer dan één kwartaal in de groep gebleven en sommige bewoners hebben deelgenomen aan meerdere groepen in 2023, bijvoorbeeld, omdat ze aan meerdere verschillende doelen werken. In de open groepen stromen regelmatig deelnemers in en uit, de doorstroom is per groep verschillend.

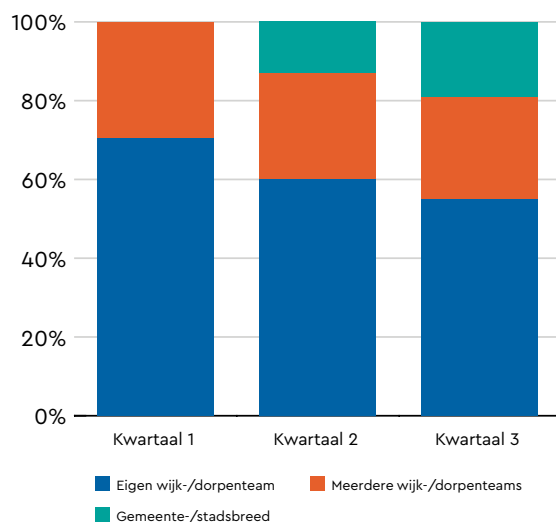
De verhouding tussen de vraag van bewoners voor deelname aan de groep ten opzichte van het aanbod

Bij 88% van de groepen is er nog ruimte in de groep voor meer deelnemers en bij 22% van de groepen is het aantal deelnemende bewoners precies zo groot als er ruimte in de groep is.

Figuur 3: Frequentie groepen in 2023

In figuur 3 zien we hoe vaak de groepsbijeenkomsten per week of per maand zijn. Bijvoorbeeld in het derde kwartaal van 2023 zijn 29 groepen één keer per week geweest, 9 groepen twee keer per maand, 4 groepen één keer per maand, 3 groepen twee keer per week, één groep meer dan twee keer per week en één groep meer dan twee keer per maand.

Figuur 4: Organisatie groepen in 2023

De groepen zijn in het begin vooral opgestart in eigen wijk of dorp. Met de tijd zijn de groepen meer samengevoegd en zijn er ook nieuwe groepen samen opgestart.

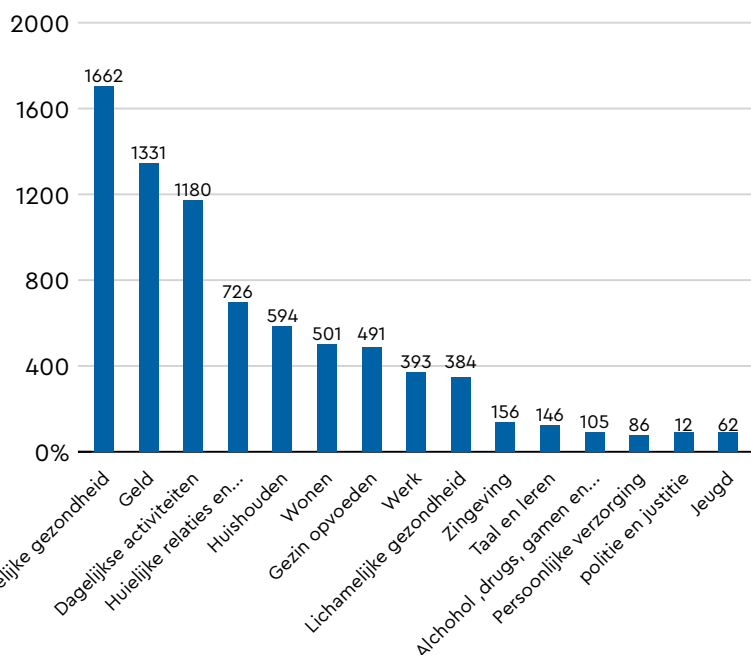
Dat zien we in de cijfers van de inventarisatie in figuur 4. We zien bovendien dat in het eerste kwartaal van 2023 nog 71% van de groepen in eigen wijk- of dorp waren, in vergelijking met 60% in het tweede kwartaal en 57% in het derde kwartaal. Dit betekent dat de teams niet meer alleen een groep begeleidden, maar in samenwerking met andere teams. Soms ging het om een samenwerking van twee of drie teams in de buurt en soms om een aantal medewerkers van verschillende teams van Amaryllis die een groep voor de hele gemeente gingen opstarten en begeleiden, bijvoorbeeld samen met een jongerenwerker, opbouwwerker of een activiteitencoördinator van team Ontmoeten en Meedoen. Via de inventarisatie kunnen we precies per groep zien door wie de groepen begeleid worden en wie erbij betrokken is.

Naast de medewerkers van Amaryllis worden ook studenten, vrijwilligers, bewoners/ ervaringsdeskundigen en netwerkpartners betrokken bij het opstarten en/of begeleiden van de groepen. Soms worden netwerkpartners als gastsprekers uitgenodigd om voorlichting te geven over een bepaald onderwerp.

In 2023 zien we een voorzichtige verschuiving in de begeleiding van de groepen. Sommige groepen die bij de start begeleid zijn door een sociaal werker, zijn later overgenomen door een activiteitencoördinator van Ontmoeten en Meedoen, soms in samenwerking met een vrijwilliger. Dat komt bijvoorbeeld doordat de eerste doelen van bewoners waren behaald en de bewoners nieuwe doelen hadden, zoals daginvulling en sociale contacten, vragen die beter passen bij Ontmoeten en Meedoen. Ook verwachten we de komende tijd een verschuiving richting de sociale basis, meer inzet van vrijwilligers.

Aansluiten bij de ondersteuningsvragen van bewoners

In 2023 heeft Amaryllis gebruik gemaakt van de data uit PowerBI. Elk kwartaal zijn de uitkomsten van de inventarisatie naast de ondersteuningsvragen van bewoners gelegd om te toetsen of het aanbod in de groepen nog aansluit bij de ondersteuningsvragen van bewoners.

Figuur 5: Aantal doelen bewoners naar leefgebied, rapportage uit PowerBI op 04-12-2023

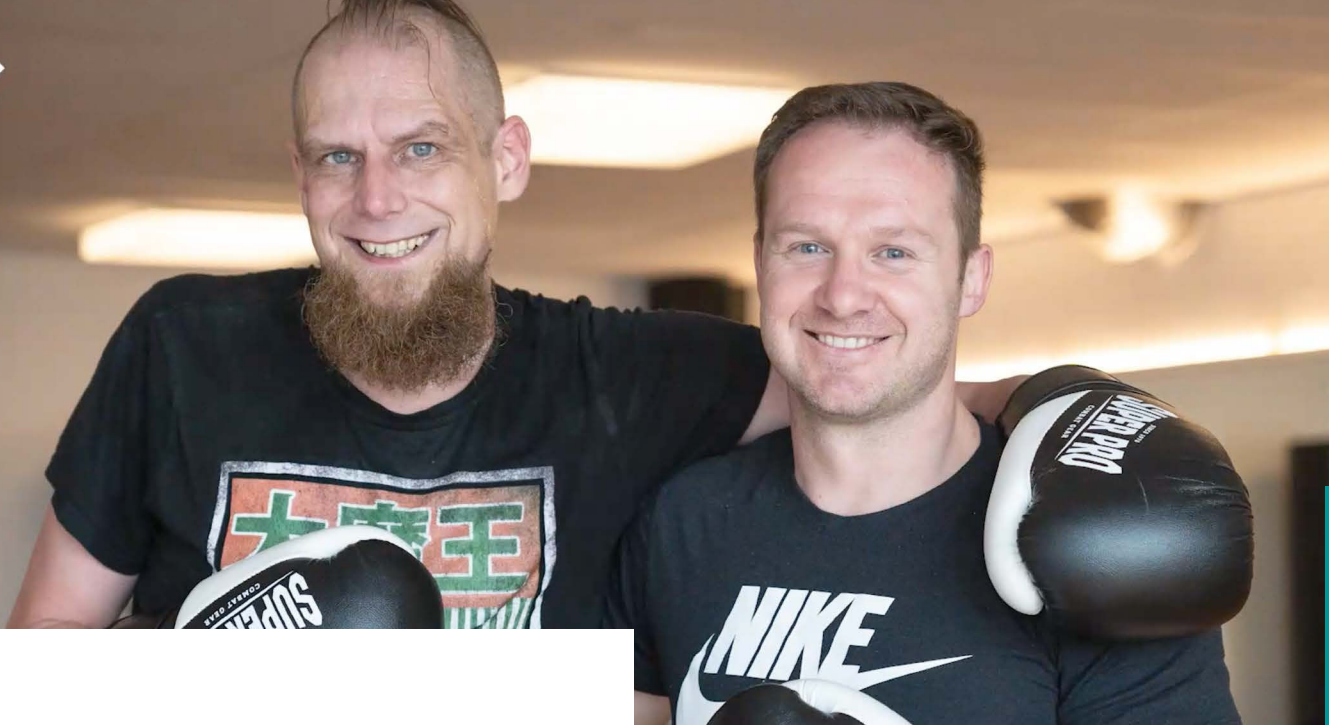
Als we naar figuur 5 kijken dan zien we dat de meeste ondersteuningsvragen van bewoners gaan over een viertal leefgebieden. Op deze leefgebieden zijn stappen gezet in 2023 en hier gaat Amaryllis in 2024 mee verder.

- **Geestelijke gezondheid:** in 2023 is het EPA-team uitgebreid, EPA staat voor Ernstige Psychiatrische Aandoeningen. In 2024 wordt het EPA-team betrokken bij de doorontwikkeling van groepen.
- **Geld:** in 2023 is Amaryllis gestart met het bieden van trainingen rondom budgetcoaching waarbij de modules van Nibud worden gebruikt. Dit zijn: 'Omgaan met geld' (algemeen), "Omgaan met geld" (specifiek voor statushouders) en 'Goed zorgen voor je geld' (specifiek voor deelnemers met een licht verstandelijke beperking). In 2024 wordt dit aanbod verder uitgerold over de gehele gemeente.
- **Dagelijkse activiteiten en meedoen:** dit sluit aan bij de activiteiten van Ontmoeten en Meedoen.
- **Huiselijke relaties en sociale contacten:** hier gaat het over de contacten in het gezin, scheiding, eenzaamheid, zoals Scheidingsatlas, specifiek gericht op ouders die uit elkaar zijn/ gaan.

Daarnaast zien we ook doelen op de leefgebieden:

- **Huishouden:** deze doelen hebben vooral een relatie met praktische thuisondersteuning;
- **Gezin en opvoeden:** deze sluiten aan op de bestaande groep Ouder en kind café, vraagt onder anderen meer samenwerking met onder andere GGD;
- **Wonen:** rond 18 jaar tot 28 jaar, dit sluit aan op de groepen Zelfstandig wonen en vraagt samenwerking met de jongerenwerkers;
- **Werk:** onder andere de sollicitatietraining;
- **Lichamelijk gezondheid:** hier sluiten de wandel- en sportgroepen op aan en vraagt meer samenwerking met de sociale basis.

Om een groep te starten is het voor de sociaal werkers goed om in ieder geval aandacht te houden voor de leefgebieden waar de bewoners de meeste ondersteuningsvragen hebben en waar ook de meeste kansen liggen, bijvoorbeeld in het kader van preventie. Voorbeeld: samen met de samenwerkingspartners ervoor zorgen dat de ouders, al vanaf de zwangerschap, weten hoe ze voor hun kinderen kunnen zorgen, hen kunnen opvoeden/steunen, dat de jongeren weerbaarder zijn, dat ze weten hoe ze allerlei zaken kunnen regelen als ze 18 jaar zijn. Doordat de jongeren mentaal gezond(er) zijn (leefgebied geestelijke gezondheid), weten hoe ze met anderen kunnen omgaan (huiselijke relatie en sociale contacten), weten hoe ze allerlei zaken moeten regelen (wonen, werk, dagelijkse activiteiten), kunnen omgaan met geld, worden schulden en andere (ergere) problemen voorkomen.

Deskundigheid medewerkers

Het eerste anderhalf jaar, vanaf 2021, was de start van groepsgericht werken in een coronaperiode met lockdown. Halverwege 2022 is de vakgroep Collectief werken opgericht, die zich in 2023 heeft ingezet voor de doorontwikkeling van collectief werken. In 2023 was de vakgroep bezig met thema's zoals de toeleiding van bewoners naar een groep, de vindbaarheid van de groepen, de organisatie van een scholingsdag Collectief werken #Hoedan?! De scholingsdag is georganiseerd op 1 juni jl. voor alle medewerkers van Amaryllis. Er zijn twee colleges gegeven door BPSW, de beroepsvereniging van professionals in sociaal werk: 'Groepsdynamica' en 'Groepsgerichte ondersteuning'. Daarnaast zijn er verschillende workshops gegeven zoals 'Vraag maar raak' verzorgd door BPSW en 'De Kwestie' gegeven door opbouwwerkers van Amaryllis. De workshop De Kwestie was gebaseerd en geïnspireerd op de routekaart voor collectief werken van Movisie (2023).

Op de scholingsdag is een filmpje getoond dat laat zien wat collectief werken betekent voor de bewoners. Want wie kan beter vertellen wat collectief werken betekent dan de bewoners zelf? Zie het filmpje Collectief werken #Hoedan?!

3.2. Kwalitatief onderzoek

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de interviews met de bewoners en de sociaal werkers weergegeven. Eerst worden de resultaten van de interviews per thema beschreven. De vragen zijn per thema geclusterd. Daarna wordt de verbinding gemaakt tussen de bevindingen uit de interviews met de Sociale Kwaliteit.

3.2.1. Resultaten interviews bewoners

Groepen

We hebben tien bewoners geïnterviewd die deelnemen of deel hebben genomen aan verschillende groepen. Hieronder volgt een opsomming van de verschillende groepen waarvan bewoners zijn geïnterviewd.

- Scheidingsatlas (twee bewoners)
- Zelfstandig wonen
- Budgetcursus
- Ouder en kind café (twee bewoners)
- Bewust bewegen
- Wandelgroep voor jongeren
- Mantelzorgcafé
- Taalgroep

Individuele ondersteuning

Bij Amaryllis zijn er verschillende vormen van ondersteuning mogelijk. Individuele ondersteuning, groepsgerichte ondersteuning of een combinatie van individuele ondersteuning en groepsgerichte ondersteuning. In dit onderzoek zijn alleen bewoners betrokken die in ieder geval groepsgerichte ondersteuning ontvangen (hebben). Vier van de geïnterviewde bewoners ontvangen geen individuele ondersteuning, maar alleen groepsgerichte ondersteuning. Vijf van de bewoners ontvangen naast groepsgerichte ondersteuning ook individuele ondersteuning en één bewoner heeft in het verleden individuele ondersteuning gehad, maar ontvangt op het moment van het interview alleen groepsgerichte ondersteuning.

Individuele ondersteuning ten opzichte van groepsgerichte ondersteuning

Bewoners noemen verschillende punten die voor hen van meerwaarde en/of verschillend zijn bij groepsgerichte ondersteuning ten opzichte van individuele ondersteuning. Twee bewoners noemen de groepsgerichte ondersteuning laagdrempelig, omdat er geen verwachtingen of verplichtingen zijn. Zes bewoners geven aan dat je in een groep bewoners tegenkomt die vergelijkbare ervaringen, problematiek en/of situaties hebben meegemaakt waardoor je je begrepen en gehoord voelt. In het verlengde hiervan geven zeven bewoners aan dat je in een groep van elkaar kunt leren, en naast gecoacht worden, ook anderen kunt coachen. Dit geeft voldoening en je doet informatie en kennis op.

Vier bewoners noemen de sociale contacten en het feit dat je ergens bij hoort, expliciet in het interview. Sociale contacten zijn een belangrijk aspect van de groepen die sowieso ontstaan wanneer er deelgenomen wordt aan een groep. Eén bewoner benoemt de stok achter de deur van een groep en een andere bewoner geeft aan dat een groep algemener is en er minder focus is op de eigen doelen. Een andere bewoner noemt nog de bevestiging die je krijgt dat je goed bezig bent waardoor je zelfvertrouwen wordt vergroot. Eén van de bewoners benoemt dat ze de individuele begeleiding effectiever vindt, omdat in haar groep ook bewoners zaten die volgens haar minder gemotiveerd waren.

Deelname aan de groep

Bewoners kunnen op verschillende manieren terechtkomen bij een groep. Acht van de tien geïnterviewde bewoners zijn via een sociaal werker betrokken geraakt bij de groep. Eén van de bewoners is via een basisschool bij de groep gekomen en één via een kennis. Het blijkt dat bewoners over het algemeen via een sociaal werker betrokken raken bij een groep.

Deelname eerste bijeenkomst

Iedere bewoner kijkt weer anders naar groepsgerichte ondersteuning en ervaart een eerste bijeenkomst verschillend. Drie bewoners geven aan dat ze het eerst spannend vonden om deel te nemen aan de groep, omdat er sprake was van een nieuwe omgeving en nieuwe mensen. De bewoners van het mantelzorgcafé wilden eerst niet meedoen aan de groep, maar na een gesprek met een sociaal werker zijn ze toch aangehaakt. Andere bewoners geven aan geen drempel te hebben gevoeld om deel te nemen aan de groep. Dit kwam bijvoorbeeld doordat ze vooral nieuwsgierig waren naar de groep, zin hadden om nieuwe dingen te leren en te ervaren of doordat ze al mensen kenden van de groep. Alle bewoners geven aan dat ze tijdens de eerste bijeenkomst vooral acceptatie en gezelligheid hebben ervaren en eventuele spanning vooral van tevoren aanwezig was.

Waardevolle momenten

Vijf bewoners hebben hun meest waardevolle momenten gedeeld die zij hebben gehad in de groep. Hieronder volgt een korte beschrijving van deze momenten.

- Een bewoner vertelt over een hechte vriendschap die is ontstaan door deelname aan de groep.
- Een bewoner kreeg een sleutelhanger in de vorm van een bokshandschoen van de sociaal werker.
- Het inzicht dat je niet met de vinger moet wijzen naar een ander, maar naar jezelf moet kijken.
- Aan het einde van de bijeenkomst een spel of activiteit doen die aansluit bij de inhoud van de bijeenkomst.
- De momenten waarop er met elkaar gelachen wordt, de gezelligheid.

Leermomenten en het inzetten van eigen kwaliteiten en talenten

Doordat de ondersteuning in een groep plaatsvindt, zetten de bewoners ook hun eigen (soms onontdekte of nieuwe) kwaliteiten en talenten in bij deelname. Behulpzaamheid wordt twee keer genoemd als kwaliteit die bewoners hebben ingezet. Verder wordt structuur tweemaal genoemd. Contact maken, op tijd komen en leidinggeven worden alle drie eenmaal genoemd. Het mede organiseren van een groep wordt eenmaal

genoemd. Goed van jezelf weten waar je staat en hoe ver je bent met het verwerken van bepaalde problematiek wordt ook één keer genoemd. Een bewoner heeft bij een activiteit hapjes gemaakt uit haar land van herkomst waardoor ze haar kook- en bakkunsten kon tonen aan de groep.

Wanneer er gevraagd wordt wat bewoners geleerd hebben in de groepen, worden contact maken en het leren van de Nederlandse taal genoemd. Het laatstgenoemde punt is specifiek aan de orde in de taalgroep, maar kan ook aan de orde zijn in een andere groep wanneer een bewoner nog niet goed Nederlands spreekt en met andere bewoners die wel Nederlands spreken, deelneemt aan een groep.

Informatie krijgen over en/of van instanties wordt twee keer genoemd. De twee bewoners die deelgenomen hebben aan de Scheidingsatlas benoemen dat zij nu weten wat scheiden betekent voor kinderen en dat zij handvatten hebben gekregen om met de kinderen te praten over de scheiding. Bijvoorbeeld wat je wel en niet moet zeggen tegen de kinderen en dat je niet negatief moet praten over je ex-partner. De bewoner die heeft deelgenomen aan de budgetcursus noemt de Excel-sheets die haar helpen om overzicht te houden.

De waarde van groepsgerichte ondersteuning

Bij de vragen over positieve punten van de groepsgerichte ondersteuning en wat bewoners zouden missen wanneer zij niet meer zouden deelnemen aan de groep, kwamen de volgende punten naar voren.

De bewoners vinden het prettig dat ze onder mensen zijn die elkaar begrijpen en steunen, ze voelen zich gezien en gehoord. De gelijkwaardigheid en herkenning wordt als prettig ervaren. Herkenning zit volgens bewoners in het feit dat je samen bent met mensen die iets soortgelijks hebben meegemaakt of in een soortgelijke situatie zitten. Een aantal bewoners geeft aan dat ze de groep als een hechte groep ervaren, een (extra) support systeem. De structuur van de groep en de bevestiging dat je goed bezig bent, ervaren bewoners ook als prettig. Een bewoner geeft expliciet aan behoefte te hebben om de deelnemers te blijven zien. Door deelname aan de groep zijn deelnemers even de deur uit en ervaren ze gezelligheid. Een bewoner omschrijft het als een moment waarop je samenkomt, contact maakt en in het geval van het Ouder en kind café, kunnen de kinderen ook nog samen spelen.

Aan de bewoners is ook gevraagd of mensen om hen heen ook vinden dat zij veranderd zijn door deelname aan de groep. Een bewoner geeft aan dat hij veel positiever is geworden en dat mensen dit ook aan hem merken. Een bewoner is zich meer bewust geworden van haar verbale en non-verbale communicatie. Ze vraagt meer naar de gevoelens van haar kinderen en maakt geen taboe meer van de scheiding. Haar kinderen en haar omgeving merken dit aan haar. Een bewoner geeft aan dat zij socialer is geworden naar haar omgeving.

Drie bewoners geven aan dat zij niet veranderd zijn door deelname aan de groep en van vier bewoners is dit niet bekend.

Rol sociaal werker

De sociaal werkers hebben een belangrijke rol bij het doorverwijzen naar de groepen, maar ook voor het creëren van een prettige, open en veilige sfeer binnen de groepen. De toegankelijkheid van de sociaal werkers wordt door drie bewoners expliciet benoemd.

De sociaal werkers zorgen voor de structuur en organisatie in de groep en zorgen voor duidelijke afspraken over de omgang en communicatie in de groep. De bewoner van de groep Zelfstandig wonen benoemt bijvoorbeeld dat de sociaal werker ervoor zorgde dat instanties langskwamen om informatie te geven. Door bewoners wordt ook benoemd dat de sociaal werker de vertrouwenspersoon in de groep is waar de bewoners altijd terecht kunnen voor vragen of als ze iets kwijt willen. Twee bewoners noemen de twee sociaal werkers die de groepen begeleiden waar zij aan deelnemen 'topvrouwen' en een 'topvent'.

Aanwezigheid stagiaires en vrijwilligers

Bij iedere groep binnen Amaryllis is minimaal één sociaal werker betrokken en daarnaast zijn er bij twee groepen ook vrijwilligers en stagiaires betrokken. De bewoners geven aan dat bij twee groepen stagiaires betrokken zijn en dat in één van die groepen ook een jongerenwerker aanwezig is.

Verbeterpunten groepsgerichte ondersteuning

Er zijn vijf bewoners die een aantal verbeterpunten aangeven voor de organisatie en/of inhoud van de groepen. De bewoner die deelgenomen heeft aan de taal cursus zou graag zelf een vrijwilliger willen kiezen die haar begeleidt. Nu wordt dit op een andere manier ingedeeld.

Voor het Ouder en kind café wordt door beide bewoners als tip gegeven om wat meer variatie in het aanbod te creëren en de groep ook op andere plekken te laten plaatsvinden. Bijvoorbeeld een plek waar je met kinderen kunt koken. Hierbij geeft de bewoner aan dat de haalbaarheid hiervan ook te maken heeft met de financiële middelen.

De bewoner van de groep Zelfstandig wonen geeft aan dat het tijdstip van de groep niet goed aansluit in verband met etentijd, maar ook werk en school van verschillende deelnemers, hierdoor haakten mensen af. Ook werd bij deze groep het leeftijdsverschil in de groep benoemd en het gebrek aan basisinformatie over de inhoud van de bijeenkomsten. Het is niet duidelijk of de bewoner het laatstgenoemde punt ook heeft aangekaart. De bewoners die deelnemen aan het mantelzorgcafé zouden naast de gezelligheid graag meer informatie ontvangen over bepaalde onderwerpen.

De bewoner die heeft deelgenomen aan de budget cursus geeft aan dat het traject te kort was.

3.2.2. Resultaten interviews sociaal werkers

Er zijn vijf interviews afgenomen met sociaal werkers die de groepen begeleiden. Er is een interview afgenomen met de sociaal werker die de groep Zelfstandig wonen begeleidt, met twee sociaal werkers die de Scheidingsatlas begeleiden en met twee sociaal werkers die het Ouder en kind café begeleiden.

Er zijn vragen gesteld over wat de sociaal werkers denken dat de waarde is van deelname aan de groep voor bewoners, waar zij dit aan merken, maar ook over de eventuele meerwaarde van groepsgerichte ondersteuning in vergelijking met individuele ondersteuning.

De waarde van groepsgerichte ondersteuning

In de interviews met de sociaal werkers kwam naar voren dat de waarde van de groepsgerichte ondersteuning overeenkomsten heeft over de groepen heen, maar dat er ook verschillen zijn. Deze verschillen hangen af van het thema van de groep, maar ook waar de nadruk op ligt bij deelname aan de groep. Voor de groep Zelfstandig wonen zit de waarde vooral in het ontvangen van belangrijke informatie rondom dit thema waardoor bewoners hun kennis en vaardigheden vergroten. Bij de Scheidingsatlas is de waarde volgens de sociaal werkers vooral het doorbreken van een taboe, omdat bewoners het veelal lastig vinden om hulp te zoeken wanneer zij in scheiding liggen. Voor de moeders van het Ouder en kind café is het waardevol om gelijkgestemden te ontmoeten en even te ontsnappen uit de 'ouderschapsbubbel'.

Bewoners ervaren in sommige gevallen een hoge drempel om deel te nemen aan een groep, maar zeggen volgens de sociaal werkers vervolgens bijna allemaal dat ze blij zijn dat ze de stap gezet hebben.

Wanneer de sociaal werkers spreken over de waarde van groepsgerichte ondersteuning zien we veel overeenkomsten over de groepen heen. Onderstaande waardevolle elementen komen terug in de interviews.

■ Ervaringen delen en van elkaar leren

Bij groepsgerichte ondersteuning worden mensen, die in een soortgelijke situatie zitten, met elkaar in contact gebracht. De sociaal werkers geven aan dat deze setting waardevol is. Door de herkenning worden bewoners zich bewust van het feit dat iedere situatie anders is en kunnen ze zien dat hun situatie bijvoorbeeld wel meevalt of juist wel ernstig is. Het kan helpen om hulpvragen te normaliseren. In de groepen is het belangrijk om bewoners te stimuleren bij elkaar te zitten en ervaringen te delen. Bewoners zijn in de groepen bezig met het veranderen van gedrag en vervolgens kunnen andere bewoners en de sociaal werkers hierop reageren. Zo leren ze van elkaar.

"Het waardevolle van een groep is dat je je eigen valkuilen tegenkomt maar ook die van een ander kan zien, en hier bewust mee om kan gaan." - Sociaal werker Scheidingsatlas

In de groep Zelfstandig wonen delen bewoners bijvoorbeeld ervaringen met elkaar over hoe je gezond en goedkoop kunt koken.

Bij het ouder en kind café delen de ouders ook ervaringen met elkaar en bespreken zij levensvragen, maar daarnaast merkt één van de sociaal werkers ook op dat er nog weinig gesproken wordt over de kwetsbare kanten van hun ouderschap en opvoedersrol. De sociaal werker geeft aan dat dit kan komen door de laagdrempeligheid en openheid van de groep wat er tegelijkertijd voor kan zorgen dat lastige onderwerpen onbesproken blijven.

■ Sociale contacten opdoen

De ontmoetingen tussen bewoners bij de groepen zorgen voor sociaal contact. Sociaal werkers geven aan dat dit sociaal contact kan zijn op het moment dat bewoners deelnemen aan de groep, maar het zorgt er ook voor dat er sociale contacten of zelfs vriendschappen kunnen ontstaan buiten de groep. Bij het Ouder en kind café draagt het sociaal contact zowel voor de ouders als voor de ontwikkeling van de kinderen bij. De sociaal werker geeft aan dat dit in het bijzonder geldt voor ouders die thuis in een andere taal dan het Nederlands met de kinderen spreken.

"Het mooiste van deze groep vind ik dat er nieuwe vriendschappen onderling ontstaan, tussen zowel de ouders als de kinderen. Prachtig om te zien hoe zij elkaar dan buiten de groep om opzoeken, elkaar spreken en ondersteunen. Ik denk dat daarin de kracht van dit groep wel ligt, in het opbouwen van het netwerk van ouders. Bijvoorbeeld een vriendschap tussen twee moeders en hun twee dochters. Zij zien elkaar regelmatig buiten de groep om en de dochters zijn gek op elkaar." - Sociaal werker Ouder en kind café

■ Kennis en vaardigheden vergroten

Bij de groep Zelfstandig wonen en de Scheidingsatlas is het ontvangen van informatie over wat er geregeld moet worden en waar je op moet letten, een belangrijke opbrengst van deelname aan de groep. Bij de groep zelfstandig wonen worden bijvoorbeeld ook instanties uitgenodigd die aan alle deelnemers informatie geven over een bepaald thema dat te maken heeft met zelfstandig wonen.

Bij de Scheidingsatlas krijgen deelnemers handvatten om te leren hoe zij om kunnen gaan met de scheiding en de gevolgen daarvan. Via een methodiek gaan de deelnemers aan de slag met opdrachten en doen ze activiteiten, waardoor ze veel leren en aan de slag gaan met hun eigen situatie. Er wordt bij deze groep ook gewerkt met videomateriaal waarbij voorbeelden van communicatie worden getoond. Dit is een manier voor deelnemers om te zien wat het gevolg is van hoe zij communiceren met hun ex-partner, en andersom. Deelnemers herkennen zich hier vaak in en leren hoe ze het een volgende keer anders kunnen doen.

"Een voorbeeld van wat als helpend ervaren werd, zijn de concrete tips, bijvoorbeeld over hoe je moet communiceren met je ex-partner. Hoe je met elkaar spreekt, en vooral hoe je dit formuleert, is een eye-opener voor deelnemers." - Sociaal werker Scheidingsatlas

De meerwaarde van groepsgerichte ondersteuning ten opzichte van individuele ondersteuning

De sociaal werkers geven aan dat groepsgerichte ondersteuning meer gericht is op het algemene thema of vraag die de bewoners met elkaar delen en minder op de specifieke individuele problematiek. Toch wordt er ook bij groepsgerichte ondersteuning, waar mogelijk, individueel gekeken wat nodig is en kunnen bewoners hun vragen inbrengen.

De meerwaarde van groepsgerichte ondersteuning is dat bewoners zich ook gesteund voelen door elkaar en niet alleen door de sociaal werkers. Volgens de sociaal werkers geven de bewoners aan dat ze dezelfde ervaringen meemaken en dezelfde taal spreken.

"Mensen willen het gevoel hebben dat ze begrepen worden en wat je niet hebt meegemaakt, zal je nooit begrijpen." - Sociaal werker Scheidingsatlas

Bewoners kunnen in verschillende situaties van elkaar leren en de situatie op andere manieren bekijken. Bij individuele ondersteuning is er alleen het perspectief van de sociaal werker en nu is er een hele groep die meekijkt, meedenkt en bovendien weet hoe het is om in die situatie te zitten.

"De kracht van het groepswork, is het feest der herkenning." - Sociaal werker Budgetcursus

Ook zien de sociaal werkers in een groep een andere dynamiek ontstaan en blijft het contact tussen bewoners soms na de groep nog bestaan. Veel van de bewoners hebben een beperkt netwerk en bij individuele

ondersteuning van een sociaal werker bouwt een bewoner geen netwerk op. De groepsgerichte ondersteuning biedt dus ook sociaal contact en kansen in het opbouwen van een netwerk.

Eén van de sociaal werkers vertelt dat ze ooit een keer twee bewoners die individuele ondersteuning van haar kregen, aan elkaar heeft verbonden, maar dat was geen succes. De drempel was op deze manier te groot en bovendien was het op initiatief van de sociaal werker. Door in groepen te werken, wordt er veel gemakkelijker verbinding gemaakt tussen mensen en kunnen ze elkaar op een laagdrempelige manier ontmoeten en ontdekken met wie zij verbinding willen maken.

Twee van de sociaal werkers geven aan dat groepsgerichte ondersteuning niet altijd de beste optie is. Sommige bewoners voelen in een groep toch nog een drempel om zich kwetsbaar op te stellen. Daarnaast vindt de ene bewoner het fijn om zaken te delen en kost het de andere juist alleen maar energie. In sommige gevallen is individuele ondersteuning dan effectiever. Eén van de sociaal werkers geeft aan dat er soms na een aantal bijeenkomsten afmeldingen komen en dat een bewoner daardoor het groepsgerichte traject niet afmaakt.

3.3. Bevindingen interviews bekeken in het licht van Sociale Kwaliteit

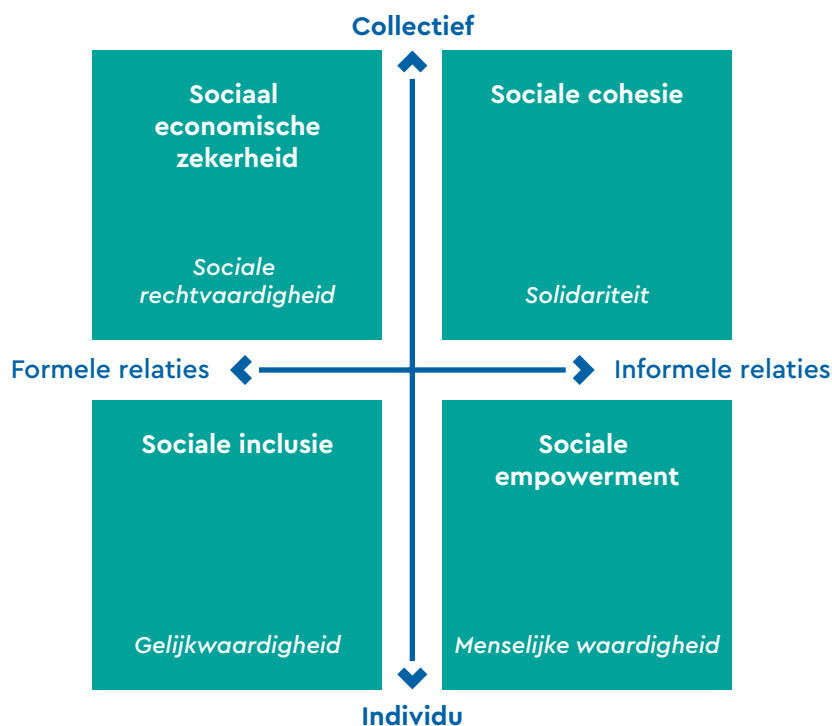
In deze paragraaf worden de bevindingen uit de interviews met de bewoners en sociaal werkers over de waarde van de groepsgerichte ondersteuning van Amaryllis, bekeken 'door de bril van' Sociale Kwaliteit. Hieronder wordt om te beginnen kort uitgelegd wat Sociale Kwaliteit inhoudt en vervolgens hoe de waardevolle elementen van groepsgerichte ondersteuning zich hiertoe verhouden.

Sociale Kwaliteit

De International Association on Social Quality (IASQ) definieert Sociale Kwaliteit als *'the extent to which people are able to participate in social relationships under conditions which enhance their well-being, capacity and individual potential'* (IASQ, z.d.; Beck et al, 1997). Sociale Kwaliteit gaat over sociale relaties en over kunnen participeren op een manier die bij mensen past en hen goed doet. Daarbij staat de wisselwerking tussen individu en omgeving centraal. Die wisselwerking beïnvloedt de dagelijkse kwaliteit van leven van mensen, waarbij omgeving zowel de informele leefomgeving omvat van individuen en hun gemeenschappen, als ook de formele omgeving van systemen, instituties en organisaties (Verharen, 2017).

Sociale Kwaliteit kent vier voorwaarden: sociaal economische zekerheid, sociale cohesie, sociale inclusie en sociale empowerment (Wilken, 2023). Sociaal economische zekerheid betreft bestaansvoorwaarden zoals huisvesting, inkomen en een zinvolle dagbesteding. Bij sociale cohesie gaat het om verbindingen die mensen met elkaar aangaan en dat mensen elkaar ontmoeten en kennen, iets gezamenlijks delen en om elkaar denken. Sociale inclusie gaat om mee kunnen doen en erbij horen. Ook gaat het om toegang hebben tot informatie, tot sociale netwerken en voorzieningen. Sociale empowerment gaat over het hebben van mogelijkheden en middelen voor zelfontplooiing en over jezelf kunnen zijn en eigen keuzes kunnen maken. Alle vier voorwaarden hangen met elkaar samen en vormen gezamenlijk het fundament van Sociale Kwaliteit. Dit is terug te zien in figuur 6.

Tot slot is het raamwerk Sociale Kwaliteit waarde-gedreven en is elke voorwaarde gebaseerd op een normatieve waarde, respectievelijk sociale rechtvaardigheid, solidariteit, gelijkwaardigheid en menselijke waardigheid.

Figuur 6: Sociale Kwaliteit: voorwaarden, normatieve waarden en wisselwerkingen

Groepsgerichte ondersteuning en Sociale Kwaliteit

De voorwaarden van Sociale Kwaliteit kunnen zowel gekoppeld worden aan de inhoud van de groepen als aan de waardevolle elementen van de groepsgerichte ondersteuning, zoals die naar voren zijn gekomen in de interviews met een aantal deelnemers en een aantal sociaal werkers.

Bij de groepsgerichte ondersteuning van Amaryllis zien we alle vier de voorwaarden van Sociale Kwaliteit terugkomen in de verschillende groepen. De groepen hebben verschillende thema's en iedere groep houdt zich bezig met een thema waar één of meerdere voorwaarden van Sociale Kwaliteit terugkomen. Sociale cohesie oftewel elkaar ontmoeten en iets gezamenlijks met elkaar delen, is, onafhankelijk van het thema van de groep, in alle groepen aan de orde. In groepen zoals Zelfstandig wonen, de Scheidingsatlas en de budgetcursus, die ook een sterk informatieve kant hebben, komen alle voorwaarden naar voren. Bijvoorbeeld bij de groep Zelfstandig wonen zijn de voorwaarden Sociaal economische zekerheid en Sociale empowerment duidelijk aan de orde, omdat het in deze groep gaat over het zoeken en kijken naar mogelijkheden voor huisvesting en het ontvangen van informatie hierover. Bewoners leren hierbij ook om zelfstandig keuzes te maken. De voorwaarde Sociale inclusie, meedoen, toegang hebben tot beschikbare informatie en voorzieningen, komt naar voren doordat de bewoners hierover informatie met elkaar delen, maar ook omdat er instanties worden uitgenodigd die de bewoners informeren.

Naast de vier voorwaarden van Sociale Kwaliteit zijn ook twee wisselwerkingen die centraal staan in het raamwerk van Sociale Kwaliteit terug te zien in de bevindingen. Aan de ene kant de wisselwerking tussen het individu en het collectief. Deze wisselwerking is in iedere groep aan de orde, omdat er altijd sprake is van individuele belangen en behoeften van bewoners, maar ook de behoeften en de dynamiek van de groep.

Aan de andere kant is de wisselwerking tussen formele relaties en informele relaties te herkennen in de bevindingen. In de groepen is er sprake van een wisselwerking tussen de rol van de sociaal werker en de rol van de deelnemers van de groepen onderling. De ondersteuning komt niet alleen van de sociaal werkers, maar ook van de bewoners zelf. Alle vragen en thema's worden vanuit verschillende perspectieven bekeken, zowel die van de bewoners als van de sociaal werker(s).

Uit de interviews met bewoners en sociaal werkers kunnen vijf waardevolle elementen van groepsgerichte ondersteuning bij Amaryllis gedestilleerd worden. Deze worden bekeken 'door de bril van' Sociale Kwaliteit.

■ Ervaringen delen en van elkaar leren

In de interviews geven zowel de bewoners als de sociaal werkers aan dat bewoners in de groepen leren van elkaar en van elkaars ervaringen. Hiermee ondersteunen ze elkaar en kan iedere vraag, probleem of inbreng vanuit meerdere perspectieven worden bekeken in plaats van alleen het perspectief van de sociaal werker. De Sociale cohesie in de groep wordt versterkt doordat de bewoners in een soortgelijke situatie zitten en iets gezamenlijks delen. Ze zorgen voor elkaar door naar elkaar te luisteren en elkaar tips te geven. Iedereen kan meedoen en meedenken, wat zorgt voor Sociale inclusie. De Sociale inclusie wordt ook bevorderd door de verschillende perspectieven en hierdoor dus toegang tot meer informatie en meer sociale netwerken. De sociaal werker zorgt in sommige groepen ook letterlijk voor meer informatie door instanties uit te nodigen of door zelf informatie te geven over een bepaald onderwerp.

Het feit dat ervaringen gedeeld kunnen worden, zegt iets over de veiligheid en de sfeer in de groepen. Dit betekent dat er voor bewoners mogelijkheden zijn om zichzelf te kunnen zijn en daarin zelf keuzes te maken over wat je wel en niet deelt. Dit draagt bij aan zelfontplooiing en Sociale empowerment.

■ Sociale contacten opdoen

Het opdoen van sociale contacten wordt veelvuldig genoemd in de interviews met de bewoners en de sociaal werkers. Het kan gaan over het opdoen en hebben van sociaal contact in de groep, maar ook over het uitbreiden van het netwerk doordat er vriendschappen ontstaan. Er ontstaat Sociale cohesie in de groepen doordat mensen elkaar ontmoeten en verbindingen aangaan met elkaar. Deze verbindingen dragen bij aan de duurzaamheid van de ondersteuning. Deelname aan een groep zorgt ervoor dat bewoners het gevoel hebben 'erbij te horen'. Ze zijn onderdeel van een groep en ze horen ergens bij, dit gevoel versterkt de Sociale inclusie. Wanneer een bewoner behoefte heeft aan meer sociaal contact, kan de bewoner door deelname aan een groep hier zelf invloed op uitoefenen. De bewoner ontmoet andere bewoners en kan hierbij zelf onderzoeken met wie de bewoner verbinding(en) wil aangaan. Wanneer een bewoner de andere groepsgenoten beter kent, is de kans groter dat een bewoner het gevoel heeft zichzelf te kunnen zijn. Deze aspecten dragen bij aan Sociale empowerment.

■ Kennis en vaardigheden vergroten

In een aantal groepen is het opdoen van kennis en ontvangen van informatie een belangrijk onderdeel. Dit komt zowel in de interviews van de bewoners als de sociaal werkers naar voren. Dit kan informatie zijn van de sociaal werker, van een andere instantie die uitgenodigd wordt in de groep, maar ook kennis en ervaring van andere bewoners. Deze kennis kan ervoor zorgen dat een bewoner beter kan voorzien in de basisbehoeften zoals inkomen, veiligheid en gezondheid wat bijdraagt aan de voorwaarde van Sociaal economische zekerheid. Voorbeelden hiervan zijn een bewoner die de inkomsten en uitgaven op orde krijgt in de budgetcursus of een bewoner die bij de Scheidingsatlas leert hoe hij/zij communiceert met kinderen over de scheiding zodat de kinderen minder schade ondervinden van de scheiding. De voorwaarde Sociale empowerment komt ook naar voren doordat het ontvangen van informatie kan zorgen voor zelfontplooiing. Daarnaast kunnen bewoners op basis van deze informatie gemakkelijker keuzes maken.

■ Eigen kwaliteiten en talenten inzetten

Bewoners geven aan dat er in de groepen ruimte is om hun eigen kwaliteiten en talenten in te zetten. Door het inzetten van eigen kwaliteiten ten behoeve van de groep of een individu die ook deelneemt aan de groep, gaan de bewoners een verbinding met elkaar aan en denken ze om elkaar. Dit versterkt de Sociale cohesie, maar ook de Sociale inclusie. Doordat een bewoner eigen kwaliteiten of talenten inzet, werkt de bewoner aan zelfontplooiing. Ook kunnen bewoners eigen kwaliteiten of talenten ontdekken in de groep die ze eerder nog niet opgemerkt hadden. De groep biedt hier een mogelijkheid voor. Deze aspecten geven ruimte voor Sociale empowerment.

■ Prettige sfeer in de groepen

De geïnterviewde bewoners zijn het er unaniem over eens dat er in de groepen een prettige sfeer hangt. Niet iedere bewoner gebruikt hiervoor dezelfde woorden, woorden als gezelligheid, een positieve sfeer, toegankelijkheid, een fijne sfeer en openheid, komen naar voren. De prettige sfeer is een belangrijke waarde van de groepsgerichte ondersteuning en kan ervoor zorgen dat Sociale cohesie en Sociale inclusie gemakkelijker op gang komen. In een prettige sfeer gaat een bewoner immers sneller verbindingen aan en heeft de bewoner sneller het gevoel ergens bij te horen. Ook kan een goede sfeer ervoor zorgen dat de bewoner zichzelf kan zijn waardoor Sociale empowerment wordt versterkt.

4. Conclusie

De onderzoeksvraag van dit rapport luidt als volgt:

Wat is het effect van groepsgerichte ondersteuning bij Amaryllis voor bewoners?

Met het effect bedoelen we de waarde die de groepsgerichte ondersteuning heeft voor de bewoners.

In het kwalitatieve deel van het onderzoek komt uit de interviews met de bewoners en sociaal werkers naar voren dat de volgende elementen als waardevol worden ervaren:

- ervaringen delen en van elkaar leren;
- sociale contacten opdoen;
- kennis en vaardigheden vergroten;
- eigen kwaliteiten en talenten inzetten en
- de prettige sfeer in de groepen.

De eerste drie elementen worden zowel door de sociaal werkers als door de bewoners benoemd als waardevolle elementen. Dit betekent niet dat de sociaal werkers vinden dat er geen prettige sfeer hangt in de groepen en dat er geen kwaliteiten en talenten worden ingezet, maar deze elementen zijn uit de interviews met hen, minder duidelijk naar voren gekomen dan in de interviews met de bewoners.

Door de sociaal werkers wordt benoemd dat groepsgerichte ondersteuning over het algemeen van meerwaarde is voor bewoners, maar dat in sommige gevallen (eerst) individuele ondersteuning beter werkt. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer een bewoner (nog) veel moeite ervaart met zich openstellen in een groep.

In dit onderzoek is de waarde van groepsgerichte ondersteuning bekeken 'door de bril van' Sociale Kwaliteit. Sociale Kwaliteit gaat over sociale relaties en over kunnen participeren op een manier die bij mensen past en hen goed doet. Daarbij staat de wisselwerking centraal tussen individu en omgeving. Die wisselwerking beïnvloedt de dagelijkse kwaliteit van leven van mensen, waarbij omgeving zowel de informele leefomgeving omvat van individuen en hun gemeenschappen, als ook de formele omgeving van systemen, instituties en organisaties (Verharen, 2017). Deze twee wisselwerkingen zijn ook duidelijk terug te zien in de bevindingen van dit onderzoek.

De vier voorwaarden van Sociale Kwaliteit komen naar voren in de verschillende groepen. Het is afhankelijk van het thema van de groep welke voorwaarden het meest worden versterkt, maar het blijkt dat Sociale cohesie in alle groepen aan de orde is. In het rapport is bij de waardevolle elementen van groepsgerichte ondersteuning een koppeling gemaakt met de vier voorwaarden van Sociale Kwaliteit. Ook hier blijkt dat als het gaat over de waarde van groepsgericht werken, alle vier de voorwaarden van Sociale Kwaliteit hierin terugkomen. Oftewel groepsgerichte ondersteuning draagt bij aan het versterken van Sociale kwaliteit van bewoners.

Alle bewoners hebben positieve ervaringen met groepsgerichte ondersteuning. Een aantal van de bewoners heeft daarnaast ook individuele ondersteuning. Er zijn bewoners die vooraf een drempel hebben ervaren om deel te nemen, maar het grootste deel van de bewoners stond positief tegenover de eerste bijeenkomst en was vooral erg benieuwd en had zin om iets te leren.

Eind 2024 willen we een eindrapportage schrijven over de resultaten die zijn opgehaald in de periode van 2021 tot en met eind 2024. We kijken ernaar uit om in kaart te brengen wat groepsgerichte ondersteuning over de jaren heen heeft opgeleverd voor de bewoners.

5. Tien verhalen van bewoners

1. Kennis verwerven en ervaringen delen met elkaar

De Scheidingsatlas is een groep waarbij echtscheidingen centraal staan. De groep is bedoeld voor ouders die in scheiding liggen of die een echtscheiding hebben meegemaakt.

Tijdens de bijeenkomsten wordt er een soort training gegeven over echtscheidingen. Hierbij leren ouders over de effecten van de scheiding op hun kinderen en krijgen ze de kans om verhalen met elkaar uit te wisselen. Ook krijgen zij concrete handvatten over hoe met hun kinderen te praten over de scheiding en hoe ze adequaat kunnen reageren op de moeilijkheden die hun kinderen kunnen ervaren.

"Ik werd flink op de proef gesteld toen ik in Nederland kwam. God heeft me in het diepe gegooid en gezegd: 'Jij gaat zwemmen, want je kan zwemmen!'"

Linda heeft meegedaan aan de Scheidingsatlas. Ze komt van Curaçao en is een aantal jaren geleden naar Nederland gevlucht. Ze zat in een gewelddadige relatie en is in het belang van haar kinderen naar Nederland vertrokken. In Curaçao voelde het alsof ze vastzat in een web, want ze vertelt dat het daar erg moeilijk is om bij je partner weg te gaan. Ze wist dat als ze naar de politie zou gaan, ze daar geen hulp zou krijgen. Het voelde voor een lange tijd alsof ze er alleen voor stond, ze miste een vangnet.

Linda vertelt dat ze destijds uit wanhoop de radicale beslissing heeft gemaakt om naar Nederland te gaan. Ze heeft hier gestudeerd en haar kinderen kunnen ook Nederlands spreken. Toen ze in Nederland was, kwam ze al snel in contact met Amaryllis, maar ook met andere hulpverleners. Zij hebben haar de hulp geboden die ze nodig had.

"Je kan altijd iets nieuws leren, vind ik."

Linda heeft al veel hulpverlening gehad, maar is desondanks niet bang om meer te leren. Zij is bij de Scheidingsatlas terechtgekomen door een tip van haar sociaal werker. Van tevoren was ze benieuwd wat het haar zou brengen. Er waren veel emoties, omdat er herkenbare situaties werden besproken. Ze heeft veel geleerd in de bijeenkomsten. Het is haar bijvoorbeeld duidelijk geworden wat er bij kinderen gebeurt wanneer ouders gaan scheiden en wat zij als moeder kan doen om ervoor te zorgen dat haar kinderen er het minst last van hebben. Ook is zij zich meer bewust geworden van het feit dat hoe je iets zegt, net zo belangrijk is als de boodschap die je over wilt brengen. Ze vraagt nu vaker naar de gevoelens van haar kinderen, maar denkt er hierbij ook om dat ze niet alles vertelt. Kinderen moeten kinderen blijven, vindt ze.

"Door mijn verhaal steeds te vertellen, merk ik bij mezelf dat ik goed bezig ben als moeder en dat ik er echt sta voor mijn kinderen."

Naast dat ze nieuwe dingen heeft geleerd, heeft ze ook bevestiging gekregen dat ze al heel veel dingen goed doet. Dit geeft haar een goed gevoel over zichzelf en haar opvoedvaardigheden. Toen ze nog in een relatie zat met haar ex-man, voelde ze zich vaak minderwaardig. Er werd haar wijsgemaakt dat zij de kinderen niet belangrijk genoeg vond.

Door zich steeds lerend op te stellen, heeft ze veel nieuwe informatie gekregen gedurende de afgelopen jaren, maar is ze ook sterker geworden. Niet alleen als moeder, maar ook als persoon. De Scheidingsatlas heeft hier aan bijgedragen. Naast dat ze gecoacht werd door de sociaal werkers, had ze het gevoel dat ze andere deelnemers ook aan het coachen was. Door ervaringen uit te wisselen, krijg je meer inzicht in wat je ex-partner denkt tijdens een conflict en kun je de situatie vanuit een ander perspectief bekijken.

Linda heeft de groep als veilig ervaren. Ze had het gevoel dat ze tot een groep behoorde waar niks gek of raar was. Ze heeft mooie momenten meegemaakt, waar ze zich begrepen voelde en dit heeft haar zelfvertrouwen gegeven.

Linda vindt het jammer dat de groep nu is afgelopen. Ze had graag nog contact willen houden met de andere deelnemers, maar is blij met alle kennis die ze heeft opgedaan tijdens haar deelname aan de Scheidingsatlas.

2. Op weg naar een mooie toekomst

Robin sluit aan bij de groep 'Zelfstandig wonen'. Deze groep is opgezet om bewoners voor te bereiden op het zelfstandig wonen. Tijdens de bijeenkomsten die georganiseerd worden, krijgen de bewoners tips en informatie over wat er allemaal op hen afkomt op het moment dat zij een eigen woning hebben. Hierbij kan gedacht worden aan voorlichting over geldzaken, gezondheid, leren koken en het huishouden.

Robin is via zijn vaste sociaal werker bij deze groep gekomen, omdat hij in de toekomst graag zelfstandig wil wonen, maar hierbij wel ondersteuning kan gebruiken. Hij gaf aan dat hij deelname aan de groep in eerste instantie toch spannend vond, omdat hij in een nieuwe omgeving kwam met mensen die hij niet kent. Toch is dit een leerzame periode voor hem geweest. Robin vindt het fijn dat er tijdens iedere bijeenkomst een instantie wordt uitgenodigd die hun expertise met de bewoners komt delen. Een voorbeeld hiervan was de woningcorporatie die vertelde over hoe mensen op een woning kunnen reageren en wat hun rechten zijn.

De ondersteuning die Robin individueel krijgt, was voor hem anders dan de begeleiding in een groep. De individuele ondersteuning richt zich op hem als persoon en zijn andere hulpvragen en in de groep wordt er meer naar het algemene thema gekeken en naar elkaar geluisterd. In de groep vindt hij het fijn om ervaringen van anderen mee te krijgen en van elkaar te leren.

Wat Robin het meest is bijgebleven, is de samenhang binnen de groep en het lachen met elkaar. Ook vindt hij het prettig om na sommige bijeenkomsten een opdracht met elkaar te doen om een beter beeld te krijgen van de verschillende instanties. Hij vertelt dat er een band met de andere bewoners is opgebouwd tijdens deelname aan de groep en dit contact zal hij dan ook missen nu de groep is afgelopen.

Robin vindt het lastig om zijn talenten en kwaliteiten te benoemen. Na doorvragen op waar hij goed in is en hier voorbeelden van te benoemen, realiseerde hij zich dat hij zichzelf toch onderschat. Een kwaliteit van hem is dat hij gestructureerd is. Dit was terug te zien in de informatie die hij had verzameld tijdens deelname aan de groep. Met andere woorden, hij was goed voorbereid en daarnaast kan hij ook benoemen dat hij behulpzaam is naar andere mensen toe.

Binnen de groep vond Robin het fijn dat er ondersteuning werd geboden door een sociaal werker, jongerenwerker en een stagiaire. Zij zorgden ervoor dat er bij de bijeenkomsten een instantie werd uitgenodigd om wat over hun werk te vertellen. Op deze manier begreep Robin beter wat de verschillende instanties inhielden en waar hij voor welke onderwerpen terecht kon. Doordat er meerdere sociaal werkers aanwezig waren, kregen alle bewoners de juiste hulp bij hun vragen.

Ten slotte benoemt Robin dat er ook verbeterpunten waren aan de groep. Zo noemt hij dat het tijdstip van de groep niet goed aansloot bij de bewoners. De meeste bewoners hadden andere bezigheden op dit tijdstip zoals werk, studie of het avondeten thuis. Hierdoor haakten de meeste mensen af na een paar bijeenkomsten. Verder had Robin het fijn gevonden als er vooraf basisinformatie was gedeeld over de verschillende instanties die langskwamen bij de bijeenkomsten. Ook was er sprake van een groot leeftijdsverschil tussen de bewoners. Dit was te merken aan de vraagstelling en het verschil in ervaringen van anderen.

3. "Al val je af en toe uit je boot, dan moet je er weer in stappen"

Via het Sociaal Wijkteam Centrum Oost wordt een budgetcursus georganiseerd. Dit is een cursus van drie sessies waarbij de bewoners ondersteuning krijgen in bijvoorbeeld het maken van een kostenberekening, sparen en budgetteren. Ze worden begeleid door sociaal werkers, maar krijgen ook de ruimte om met elkaar te praten en elkaar te helpen met de financiën. De bedoeling is dat de bewoners na deze drie sessies meer inzicht hebben in hun inkomsten en uitgaven en om kunnen gaan met eventuele toekomstige financiële tegenslagen.

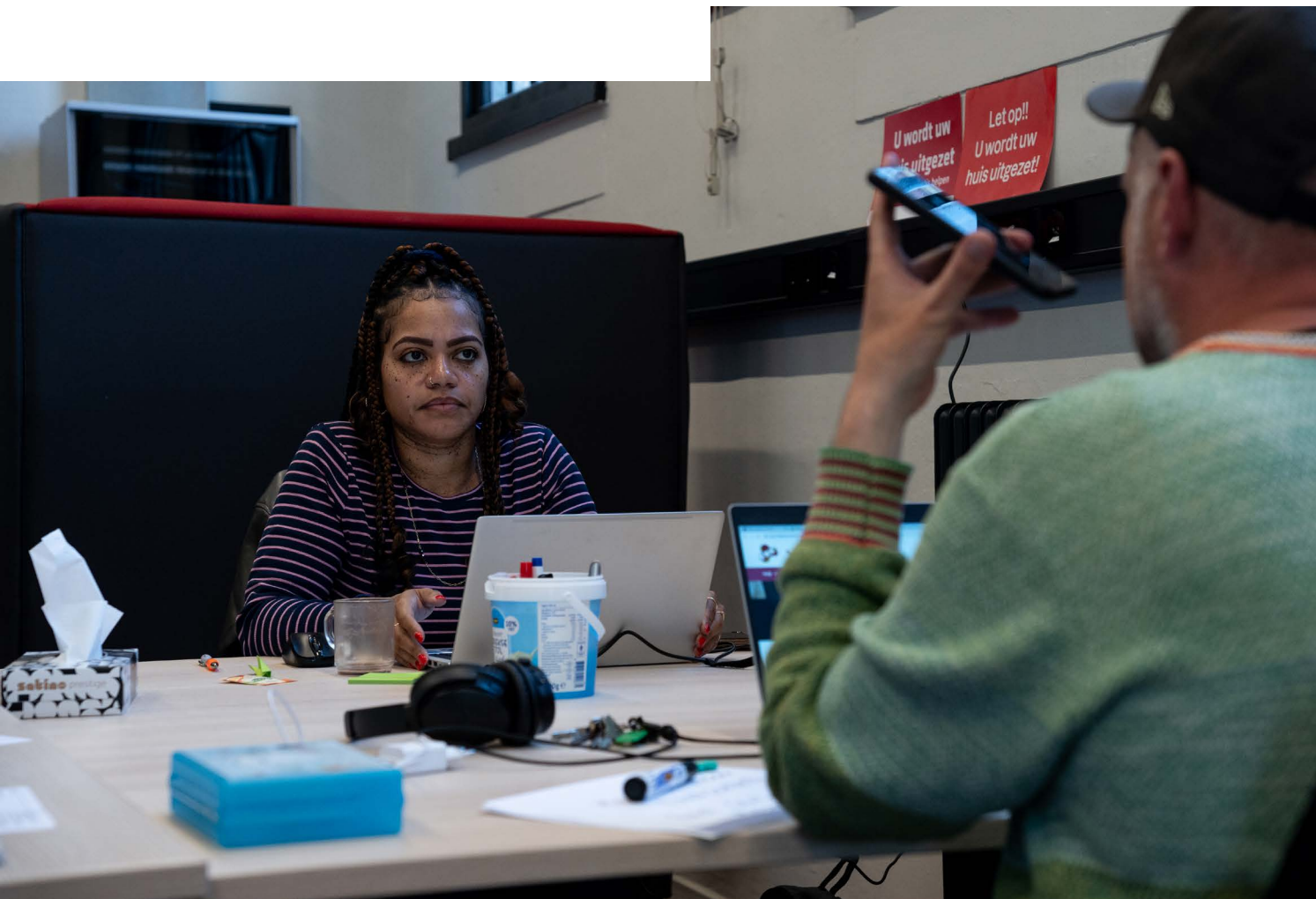
In 2019 is Marrit aangemeld bij het wijkteam, omdat er na het overlijden van haar zoontje naar eigen zeggen een 'chaos' in haar hoofd ontstond waardoor ze de financiën links liet liggen. Ze had geen ruimte om de financiën zelf te doen naast de zware therapieën die zij volgde en de opvoeding van haar kinderen. Ze trekt daarom aan de bel bij het wijkteam om bewindvoering te krijgen. Na drie jaar vindt de bewindvoerder dat ze weer in staat is om de financiën zelf te beheren. Ze vond het echter wel wennen om na zo'n lange tijd ineens weer haar eigen geld te beheren. Ze meldt zich daarom aan bij de budgetcursus om zeker te weten dat het goed zal gaan.

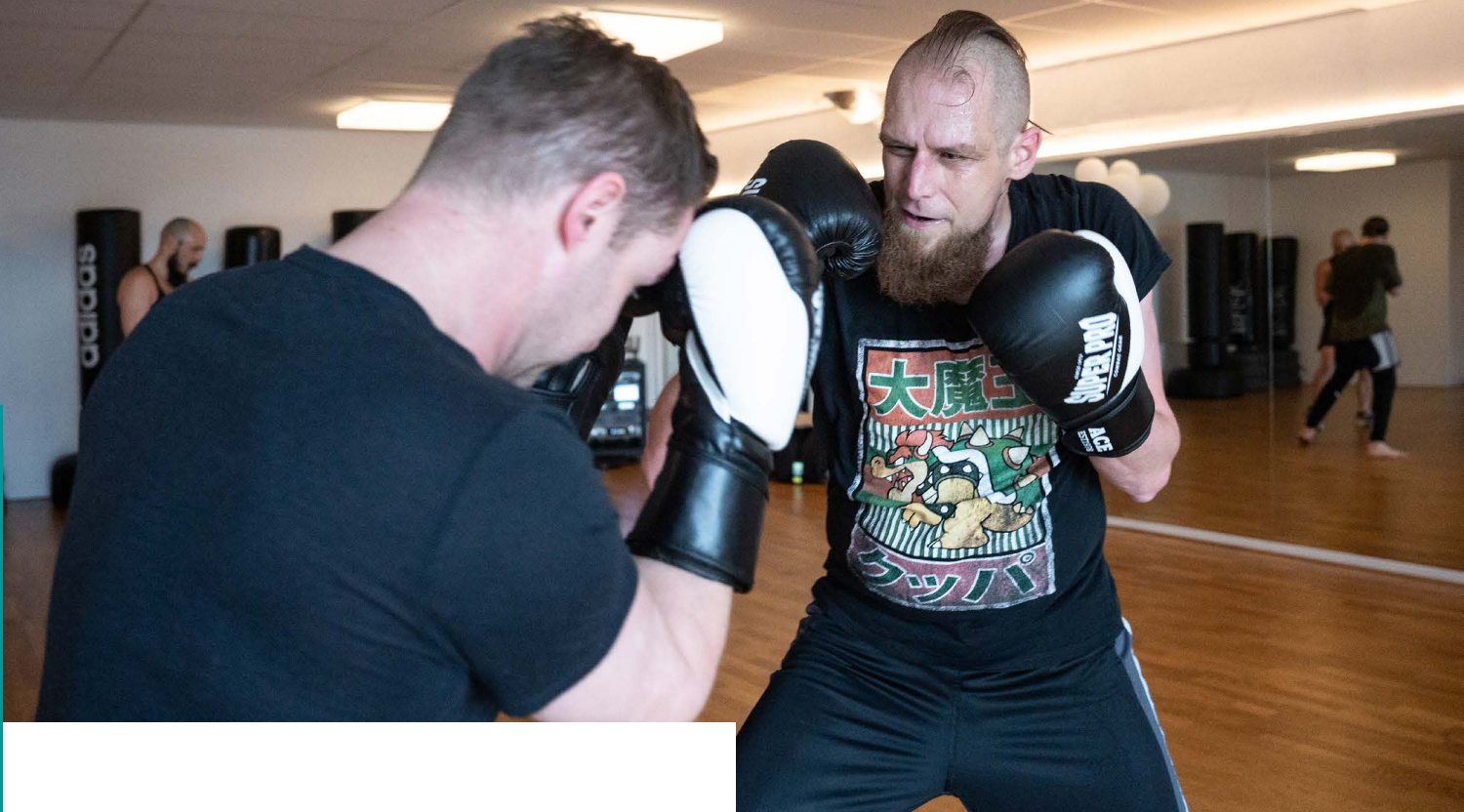
"Al val je af en toe uit je boot, en dan moet je er weer in stappen."

Met deze motivatie stapt Marrit in het traject, ze is gemotiveerd en wil graag leren. Ze heeft het meest gehad aan de excel-sheets die haar helpen om overzicht te houden over haar inkomsten en uitgaven. Ze gebruikt deze nog steeds. De cursus was goed geregeld en vooral de één op één begeleiding vond ze erg fijn. Als antwoord op de vraag of er ook dingen veranderd zijn sinds het volgen van de cursus, vertelt Marrit trots dat er een tijdje geleden een rekening binnenkwam die ervoor zorgde dat ze voor een keuze kwam te staan: of de rekening of op vakantie. Maar omdat ze gespaard had, kon ze gelukkig beide doen!

Wel heeft ze nog een verbeterpunt voor de cursus, het traject was volgens haar te kort. Daarnaast vond ze het lastig dat er veel mensen in de groep waren die lang niet zo gemotiveerd waren als zij. De één op één begeleiding vond ze daarom effectiever.

Toch was het een fijne ervaring en is ze trots op wat ze heeft bereikt. Veel mensen hebben haar teruggegeven dat ze het zo knap vonden dat ze heeft doorgezet en dat die mensen aangaven dat ze dat zelf niet op die manier hadden gekund.

4. Bewust Bewegen in de vorm van boksen

De groep Bewust bewegen volgt elke donderdagmiddag van 14.00 tot 15.30 uur een bokstraining. Deze trainingen worden gegeven door sociaal werkers van Amaryllis die een boksachtergrond hebben. Aan deze groep doen wekelijks tussen de vijf en vijftien deelnemers mee. De leeftijden variëren van jong tot oud en er doen zowel mannen als vrouwen mee. Johan doet wekelijks mee aan de bokstraining en kijkt erg uit naar dit moment. Hij vertelt dat hij ooit bij Amaryllis terecht is gekomen, omdat hij een hulpvraag had, maar deze inmiddels met behulp van de sociaal werkers is opgelost. Echter vindt hij de groep zo leuk dat hij hier nog wekelijks naartoe gaat.

"Iedere week kijk ik ernaar uit om naar de bokstraining te gaan."

De eerste keer bokstraining was voor hem een groot succes. Johan vertelt dat het de allereerste keer wel een drempel was om te komen, maar toen hij er eenmaal was, kwam hij in een warm bad terecht. Hij zag er ook tegenop, omdat hij nog geen ervaring had met boksen. Ook vond hij het spannend om de groep te ontmoeten en vroeg hij zich af hoe de groep zou zijn. Dit was wel een positieve ervaring, want volgens hem had de groep heel veel respect voor elkaar.

De reden achter het sporten is vooral om meer regelmaat te creëren, meer te sporten en om een stok achter de deur te hebben. Positieve resultaten van deelname aan de groep zijn voor Johan dat hij heeft geleerd om te boksen en dat hij er sociale contacten aan heeft overgehouden. Ook wil hij zich nu inschrijven bij een boksschool om zichzelf verder te ontwikkelen op dit gebied. Dit wil hij samen met een andere deelnemer van de groep doen.

De sociaal werkers zorgen ervoor dat er genoeg aandacht, tijd, en ruimte is voor iedereen. Er is binnen de groep veel ruimte voor de problematiek buiten het boksen om en wanneer er behoefte is, wordt er ook aandacht besteed aan een individu. Johan vertelt ook dat hij de lessen zelfs overneemt als de sociaal werker die de groep begeleidt, er vanwege omstandigheden niet bij kan zijn. Hij vindt dit ontzettend leuk om te doen en geeft aan dat hij hierdoor ook talenten zoals verantwoordelijkheidsgevoel, creativiteit, leiding geven en samenwerken ontwikkeld heeft. Over sociaal werker Piet heeft hij één duidelijke conclusie en dat is:

"Piet is een topvent!"

Johan hoopt dat de boksgroep nog lang blijft bestaan.

5. Open de wedstrijd in

Henk heeft meegedaan aan de groep Scheidingsatlas. Dit is een groep bedoeld voor ouders die in scheiding liggen of gescheiden zijn en kinderen hebben. In de groep wordt een methodiek besproken die samen met een klein groepje gescheiden ouders wordt uitgevoerd door sociaal werkers. Bij deze methodiek krijgen ouders handvatten over hoe om te gaan met zowel de ex-partner als met de kinderen. Henk werd via de basisschool geattendeerd op de groep scheidingsatlas. Hij moest er even over nadenken, maar heeft uiteindelijk de keuze gemaakt om deel te nemen.

Henk vertelt dat hij open de wedstrijd in is gegaan oftewel zonder enige verwachting. Het was de eerste keer wennen om in een groep ondersteuning te krijgen. Henk had namelijk met zijn vrouw ook individuele ondersteuning, dus dit was een andere situatie. Na de eerste bijeenkomst was het goed en hoefde hij niet meer te wennen.

"Baat het niet, dan schaadt het niet."

Tijdens de bijeenkomsten van de groep waren twee sociaal werkers aanwezig en ongeveer drie deelnemers. Vooraf zijn er afspraken gemaakt om het niet te persoonlijk te maken. Wanneer je je eigen verhaal tot in detail deelt, kan het zijn dat dit iets losmaakt bij anderen. Henk gaf aan dat een andere bewoner bleef doorgaan op zijn eigen situatie, terwijl hier duidelijke afspraken over waren gemaakt. Henk vertelt dat het veel tijd in beslag neemt als één bewoner alle aandacht opeist. Zelf denkt hij dat hierdoor één mevrouw is afgehaakt. Henk geeft aan dat hij dit wel terug kon koppelen aan de sociaal werkers, waar Henk overigens zeer over te spreken was. Hij voelde zich op zijn gemak.

"De sociaal werkers hadden een open houding."

Een waardevol moment was dat Henk heeft geleerd om vanuit zichzelf te redeneren en niet met de vinger naar een ander te wijzen. Hij geeft aan dat hij dit nu gebruikt en dit geeft hem rust.

Na afloop van de bijeenkomsten, was er met de groep een evaluatie. Dit werd in groepsverband gedaan en niet individueel. Hierin gaf Henk terug dat het vermoeiend was, vooral het praten over emotionele dingen nam veel energie. Hij geeft aan dat hij, wetende wat hij nu weet, ondersteuning in een groep weer zou doen.

6. Sociale contacten voor ouders en kinderen

Fatima is erg enthousiast over het Ouder en kind café. Zij omschrijft het zelf als een moment waar ouders samen komen om te praten en kinderen samen komen om te spelen. Ze heeft zelf meegeholpen aan het opzetten van deze groep. Dit was omdat ze zag dat er in het buurthuis Het Knooppunt veel voor kinderen uit de wijk Achter de Hoven werd georganiseerd, maar dit niet gebeurde in de Schepenbuurt. Ze vond het wel spannend om voor de eerste keer bijeenkomst te organiseren en mee te doen. Dit was ook omdat er volgens haar eerdere negatieve ervaringen zijn geweest in de wijk wat betreft groepen voor kinderen. Deze groepen bestonden dan maar voor een korte tijd of werden vooraf geannuleerd.

Toch heeft Fatima het gevoel dat de groep van meerwaarde is voor bewoners, ondanks dat de groep pas vanaf oktober bestaat.

De bewoners die meedoen aan het Ouder en kind café zijn enthousiast en hebben er zin in. Ook heeft ze het idee dat de bewoners onderling nu meer contact hebben. Fatima vertelt dat het fijn is voor de kinderen om buiten de kaders van school ook met leeftijdsgenoten te knutselen en te spelen. Dit komt vooral doordat de setting vrijer is dan op school. Fatima wordt ook individueel begeleid door een sociaal werker van het Sociaal Wijkteam Centrum Oost. Deze sociaal werker heeft de bewoner ook bij deze groep gebracht. De ondersteuning van de sociaal werker bij de groep heeft meerwaarde. De sociaal werker helpt goed bij het ondersteunen en het in contact brengen van de deelnemers van de groep. Mocht een groep op een andere locatie plaatsvinden, dan is het volgens Fatima belangrijk dat er veel ruimte is en daarnaast zou het mooi zijn als er een mogelijkheid is om te koken met de kinderen.

De sociaal werker van de groep ziet de waarde van de groep vooral in de contacten die de bewoners met elkaar krijgen. Ze helpen elkaar met de hulpvragen die zij hebben. Daarnaast is de veilige sfeer goed voor de bewoners om de hulpvragen te normaliseren. Ook merkt de sociaal werker dat er zelfs in de opstartfase van de groep veel enthousiasme is onder de bewoners.

7. Een nieuwe vriendschap

Het Ouder en kind café is een groepsgericht initiatief dat is opgezet vanuit Sociaal Wijkteam West en Sociaal Wijkteam Noord. Het initiatief vindt eens in de twee weken plaats op dinsdagmiddag tussen half drie en half vijf op de kinderboerderij in Leeuwarden. Moeders komen hier samen met hun kinderen naartoe om elkaar te ontmoeten. De groep wordt begeleid door twee sociaal werkers. Naast de ontmoetingen bij de kinderboerderij, worden er ook regelmatig andere activiteiten georganiseerd.

De sociaal werker vertelt hoe de groep een plek is voor ouders om andere gelijkgestemden te ontmoeten, om hun netwerk te vergroten en van elkaar te leren. De sociaal werker laat weten dat ze ziet hoe de groep zowel ouders als kinderen met elkaar verbindt en dat ze enthousiast wordt van de vriendschappen die zij ziet ontstaan.

Nadia is één van de moeders die deelneemt aan het Ouder en kind café. Zij komt hier samen met haar vijfjarige dochter. Ze komt inmiddels anderhalf jaar bij het Ouder en kind café en vertelt over haar ervaringen hiermee. Nadia vertelt dat ze zich aansloot bij de groep vanuit de gedachte dat het leuk zou zijn voor haar dochtertje om andere kinderen te ontmoeten. Aanvankelijk was deelname aan de groep dus vooral voor haar dochter, omdat moeder in eerste instantie geen hulpvraag had op dit gebied. Als Nadia terugkijkt op de tijd die ze bij het ouder kind café heeft doorgebracht, vindt ze de vriendschap die binnen de groep is ontstaan met één van de moeders, het meest waardevolle dat ze heeft overgehouden aan haar deelname. Daarbij maakt het haar blij om te zien hoeveel plezier haar dochter heeft beleefd aan het spelen in de speeltuin, het kijken bij de dieren en het ontmoeten van andere kinderen. Daarbij vindt ze het leuk om te zien hoe close haar dochter is geworden met de dochter van haar nieuwe vriendin.

"Als onze dochters samen zijn, worden ze heel enthousiast. Ze zijn zo blij als ze elkaar weer mogen zien, dat het voor ons soms te druk wordt, haha."

Voor Nadia is de nieuwe vriendschap een bonus geweest op het stevige netwerk dat al om haar heen stond. De vriendschap is enorm fijn voor Nadia, omdat ze met haar vriendin over alles kan praten en omdat ze samen kunnen lachen. Los van de vriendschap geeft Nadia aan dat de groep toch echt vooral een uitje is geweest voor haar dochter. Voor Nadia zelf heeft het, naast de vriendschap, niet veel meer opgeleverd dan even een kopje koffie drinken met de andere moeders en dan weer naar huis. Toch laat Nadia weten dat ze de groep wel zou aanraden, maar dan vooral aan ouders met een beperkt netwerk of aan ouders die nog bezig zijn met hun integratie. Voor hen is het volgens Nadia een fijne plek om anderen te ontmoeten. De groep is prettig, toegankelijk en laagdrempelig. Iedere ouder is welkom en de sociaal werkers die de groep begeleiden, zijn topvrouwen bij wie je altijd terecht kan met vragen. Nadia laat wel weten dat het Ouder en kind café meer kan inzetten op variatie in het activiteiten aanbod, omdat het anders wat eentonig kan worden. Ze had graag gezien dat er meer financiële middelen waren geweest om op andere plekken, andere activiteiten te doen met de kinderen.

Na het interview met Nadia is er nog een aantal korte gesprekken geweest met andere moeders. De moeders vertellen allemaal hoe enthousiast ze worden van het Ouder en kind café. Zo laat één van de moeders weten hoe heerlijk zij het vindt om even uit haar bubbel te komen, in de rust te komen en met andere moeders te genieten van een lekker bakje koffie.

8. Samen uit, samen thuis

Via het koffiemoment in het skiphus is Daan terechtgekomen bij de wandelgroep. Tijdens het koffiemoment vroeg de sociaal werker of hij mee wilde doen met de wandelgroep op dinsdagochtend. De eerste keer liepen alleen een sociaal werker en een stagiaire mee. Daan vond het jammer dat er toen geen andere bewoners waren. De volgende keer dat hij mee liep waren er wel meer bewoners. Het was gezellig en er werd veel met elkaar gepraat. Toch voelde Daan niet echt een klik met de andere bewoners en heeft hij besloten om met een andere groep mee te wandelen.

In deze groep waren meer bewoners van zijn leeftijd. In deze wandelgroep vond hij acceptatie en voelde hij een klik met de groep. Het was meteen gezellig en er werd veel met elkaar gepraat. De gehele groep past zich aan het tempo aan van iemand met een mindere conditie. De wandelgroep bestaat uit dertien bewoners.

De reden dat Daan bij de wandelgroep is gekomen, is dat hij meer onder de mensen wilde komen en dan vooral mensen van zijn leeftijd. Doordat hij verhuisd is, kent hij hier nog niet veel mensen. Door veel veranderingen op persoonlijk vlak, gaf de wandelgroep hem een stok achter de deur. Hierdoor kon hij doorpakken als het toch niet lukte. Zo heeft hij met de groep nieuwe routes ontdekt.

De sociaal werker heeft hem ook geholpen met het vinden van dagbesteding. De sociaal werker betreft iedereen bij de groep en zorgt ervoor dat niemand alleen loopt. Ook stuurt ze voor het wandelen een appje om te kijken wie er die dag meegaan. Ook als er één iemand meegaat, gaat het door. Het vrijblijvende van de groep is erg fijn.

"Als je wel of niet komt, ze gaan je er niet anders op aan kijken."

De wandelgroep is wel een vorm van ondersteuning, maar het voelt niet zo. Tijdens het wandelen praat je over luchtige dingen. Als de wandelgroep niet meer zou bestaan, zou hij de sfeer in de wandelgroep missen. Vooral de acceptatie, het samenzijn en de contacten die hij er heeft opgedaan, zal hij missen. De bewoners helpen elkaar met praktische zaken zoals tomatenplanten en verzekeringen. Ook spreken bewoners elkaar buiten de groep. Daan probeert contact te houden met mensen uit de groep waar hij een klik mee heeft.

Zijn omgeving vindt niet dat Daan veranderd is sinds hij meedoet aan de wandelgroep. Tijdens het wandelen is hij vooral een luisterend oor en deelt hij zijn kennis met anderen. Hij vindt het goed dat stagiaires ook meelopen, zodat ze leren hoe het gaat. Het is door het wandelen makkelijker om het gesprek aan te gaan. Daan vindt het een positieve, gemakkelijke manier om elkaar te leren kennen. Het is een keer voorgekomen dat hij een stuk alleen heeft gelopen terwijl de sociaal werker en de stagiaire samenliepen. Toch wordt er over het algemeen goed gelet op de indeling van de groep en hoe er wordt gelopen.

Het leukste vond Daan dat ze een keer naar de groene ster en de kringloop zijn gewandeld. Een klein uitje wat het zo gezellig maakt. Die keer liep er ook een nieuwe bewoner mee die positief werd ontvangen door de groep.

Na het wandelen wordt er koffie gedronken. Voor Daan is dat even een moment van afsluiting en dan zie je de mensen die je niet hebt gezien of gesproken tijdens de wandeling, toch nog even bij de koffie. Je hoeft niet mee en ook als je alleen koffie drinkt en niet praat is het goed. De wandelgroep is voor Daan een gevoel van samen zijn.

9. Voor de gezelligheid

De groep Mantelzorgcafé wordt in verschillende wijken georganiseerd. Het is een maandelijkse bijeenkomst waar mantelzorgers bij elkaar komen. Ze kunnen hier hun verhaal kwijt en ervaringen met elkaar delen met als doel steun zoeken bij elkaar en kennis opdoen. Dit alles onder het genot van een bakje koffie.

Sandra en Lara zijn beide mantelzorgers. Sandra heeft altijd voor haar oudste zoon moeten zorgen. Hij heeft autisme en is hierdoor in een aantal dingen beperkt. Lara is mantelzorger voor haar man. Haar man heeft dementie en daarnaast nog een aantal lichamelijke aandoeningen. Beide vrouwen wilden in eerste instantie niet naar het mantelzorgcafé komen. Sandra kwam bij toeval op de kerstmarkt in gesprek met iemand van het Mantelzorg café en het leek haar toch wel leuk. Ook Lara vond het in het begin spannend, maar na de eerste keer was dat gevoel weg. Beide vrouwen zijn blij dat ze deelnemen aan het Mantelzorgcafé.

In het begin deden de sociaal werkers iedere keer een rondje om iedereen te vragen hoe het met hen ging. Volgens Lara duurde het hierdoor erg lang om het rondje af te maken en soms kwamen enkelen niet aan de beurt. Na dit gezamenlijk te bespreken, zijn ze hiermee gestopt. Tegenwoordig is het meer voor de gezelligheid. In het begin drinken ze samen lekker een bakje koffie en daarna is er een activiteit georganiseerd.

Doordat het tegenwoordig meer voor de gezelligheid is, ontbreekt het informatieve stukje wel, geeft Lara aan. Sandra wil graag huishoudelijke ondersteuning ontvangen vanuit de gemeente, maar hier loopt zij in vast. Lara gaf haar al een aantal tips, maar ze hopen over zulke dingen ook meer informatie te kunnen krijgen in het Mantelzorgcafé. Verder bevallen de bijeenkomsten van het Mantelzorgcafé Sandra en Lara altijd goed. Ze zijn er even uit met mensen die elkaar begrijpen.

10. Sociale contacten en dagbesteding

De taalgroep is bedoeld voor mensen die in Nederland zijn komen wonen en hun Nederlands willen verbeteren. Aan de taalgroep zitten geen eisen en verplichtingen vast. Mensen kunnen starten en stoppen wanneer zij dat willen. In Stiens wordt de taalles op twee dagen aangeboden in de bibliotheek. De taalgroep draait voornamelijk op vrijwilligers en vindt plaats op maandag op de locatie van een school.

Amira is twee jaar geleden in Nederland gekomen, waarvan ze nu negen maanden bij de taalgroep zit. Ze is bij de taalgroep terechtgekomen doordat zij per toeval iemand op het fietspad tegenkwam die haar vertelde over het bestaan van de taalgroep. Amira wil graag haar Nederlandse taal verbeteren, zodat ze aan het werk kan of met een opleiding kan beginnen. Werk en/of studie is haar grootste motivatie om haar taalvaardigheid te verbeteren. Ze vertelt dat het moeilijk is om werk te zoeken en het verbeteren van haar Nederlandse taal kan haar hierbij helpen.

De eerste keer bij de taalgroep, omschrijft ze als gezellig, ze genoot ervan. Ze komt twee keer in de week bij de taalgroep. De beste manier van leren voor haar, is leren door middel van een tekst. Ze benoemt dat de manier van leren verschilt per vrijwilliger en dat ze bij de ene vrijwilliger makkelijker kan leren dan bij de andere. Ze zou graag willen kiezen welke vrijwilliger haar begeleidt, maar dat is helaas niet mogelijk. Een andere wens van Amira is het oefenen met moeilijke woorden en grammatica. Wat ze fijn vindt aan de taalgroep, is dat de deelnemers worden opgesplitst in kleinere groepjes die gebaseerd zijn op niveau. De begeleiding vanuit de vrijwilligers vindt Amira goed.

De opbrengsten van deelname aan de taalgroep zijn voor haar de verbetering van haar Nederlandse taal. Ze kan nu bijvoorbeeld gesprekken in het Nederlands voeren als mensen langzaam praten. Een waardevol moment voor Amira is als ze alles begrijpt en nieuwe dingen heeft geleerd. Los van het beter beheersen van de Nederlandse taal, is het hebben van sociaal contact ook een opbrengst. Het is een gezellige groep en ze heeft los van de taalgroep ook contact met deelnemers van de taalgroep.

"Het deelnemen aan de taalgroep levert mij sociale contacten en dagbesteding op."

Er zit niet vaak een sociaal werker bij de taalgroep, maar deze behoefte is er wel. Amira heeft op dit moment geen contact met een sociaal werker van Amarijllis. Ze benoemt dat begeleiding vanuit een sociaal werker fijn zou zijn in de ondersteuning met het zoeken naar een opleiding of baan. Er is een grote behoefte aan dagbesteding bij haar. De reden die zij hiervoor benoemt is dat haar man naar het werk gaat, haar dochter naar school gaat, maar zij alleen thuisblijft.

6. Bronnenlijst

Beck, W., van der Maesen, L. and Walker, A. (1997). The Social Quality of Europe, The Hague, London and Boston, MA: Kluwer

International Association on Social Quality (IASQ). (z.d.) Social Quality – Building Bridges. Geraadpleegd op 6 december van <https://socialquality.org>.

Movisie, (2019). Instrument Wat telt, ontwikkeld door Movisie en gemeenten en wijkteams Eindhoven en Utrecht. Geraadpleegd van <https://www.movisie.nl/tool/instrument-wat-telt>.

Movisie, (2023). Routekaart voor collectief werken. Geraadpleegd van <https://www.movisie.nl/publicatie/routekaart-collectief-werken>.

Verharen, L. (2017). Being there. Samen werken aan het versterken van Sociale Kwaliteit. Lectorale rede, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Wilken, J.P. (2023). It is all about social quality: how social work researchers can contribute to social innovation. European Social Work Research, 1, 3: 1-13

